הכנסת האחת-עשרה
מושב רביעי

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 513

מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ה', י"ג בחשון, התשמ"ח, 5.11.87, שעה 10:00

נכחו:

חברי הוועדה:

א. שפירא - יו"ר
א. אבוחצירא, י.ז. אמיר, י. אריאלי,
י. ארצי, פ. גרופר, א. ויינשטיין, י. כהן,
י. מצא, ע. סולודר, ש. עמר, י. צבן, ד. צוקר,
ח. רמון, א. שלום, ג. שפט, ד. תיכון

מוזמנים:

א. גולדשמידט - המפקח על הבנקים
א. שר - החשב הכללי
ז. רפואה - מנהל רשות החברות הממשלתיות
ת. הקר - היועצת המשפטית של משרד האוצר
ג. שטוך, א. זייתוק, ח. עינת, ז. אורן -
משרד האוצר
ת. חיימוביץ - משרד המשפטים
י. חזן - מנהל סלטקס בע"מ

א. דמביץ - יועץ משפטי לוועדה
ס. אלחנני - יועצת כלכלית

מזכיר הוועדה - א. דמביץ

רשמה - ש. לחוביצקי

סדר היום:

1. מכירת מניות בנק החקלאות לישראל בע"מ.
2. צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין (תיקון מס' 28), התשמ,ז-1987.
3. ערבות מדינה לחבי סלטקס בע"מ.
4. תקנות החברות הממשלתיות (כשירות של דירקטור מטעם המדינה).

(עמ' 1א-סודי)

217

היו"ר א. שפירא: חברי הוועדה, את הישיבה
ינהל חבר-הכנסת יגאל כהן, עד שאשוב מישיבה נוספת שתיערך במקביל.

י. כהן: אדוני היושב-ראש, לפני שאתה יוצא יש
נושא שאני רוצה להתייחס אליו. טופל פה ודובר רבות על הקבלן בן-הרוש.
נתבקשו ערבויות מדינה והמדינה מתנגדת לערבות המדינה משום שאין היא רוצה
שהדבר ישמש תקדים. יש בעיה שקשרנו את הקבלנים בזמנו לכך שצריך הון עצמי.
הקבלן במקרה הזה צריך הון עצמי.

היו"ר א. שפירא: צריך 50% הון עצמי.

י. כהן: נכון, הבקשה היא לפטור אותו מכך.

ד. צוקר: אדוני היושב-ראש, הנושא הזה לא מצוי
על סדר יומה של הוועדה.

היו"ר א. שפירא: הבאתי את הנושא אתמול בפני הוועדה ומר
אריה שר היה נוכח. הוועדה ביקשה לא לדון בנושא אתמול.

ד. צוקר: זאת משום שהשעה היתה אחת ועשרה וזה גם
לא היה על סדר היום. אתה רשאי לשים את הנושא על סדר יומה של הוועדה ביום
שני.

ד. תיכון: אדוני היושב-ראש, יש לי הערה לסדר.
היושב-ראש המציא לי אתמול את הפרוטוקול שעליו נסמכה הבקשה של צים. בין
הפרוטוקול שהומצא לנו לבין מה שכתוב בבקשה של האוצר אין כל קשר. אמנם
אישרנו את הערבות הזאת אך למען הסדר הטוב רצוי שלפחות הבקשה תנוסח מחדש
כהלכה ולא תהיה שגוייה.

היו"ר א. שפירא: שמענו. בקשר לענין שהעלה חבר-הכנסת
יגאל כהן - הודעתי אתמול.

ד. צוקר: אני מסרב. תניח את הנושא על סדר יומה
של הוועדה כמקובל. הודעת על כך בשעה 13.10.

היו"ר א. שפירא: בסדר. אני מבקש שחבר-הכנסת יגאל כהן
ימשיך לנהל את הישיבה. בבקשה.

א. קרשנר: סיכמנו אתמול שהיום מצביעים על צו
המכס על מחשבים.

ד. תיכון: האם אנשי המחשבים מהתאחדות התעשיינים
הוזמנו לישיבה?

א. קרשנר: הם הוזמנו לוועדת משנה והם גם כתבו
מכתב שהם מסכימים למיסוי הזה על מחשבים.

י. אריזור: אני לא מסכים.

א. קרשנר: היה דיון בוועדת המשנה. הוסבר שהמיסוי
בא רק על אותם חלקים לגביהם עושים קומבינציות

י. אריאלי: אני לא מציע שנדון היום בנושאהזה.היום הנושא יורד מסדר היום.

י. צוקר: הודיעו שמצביעים על הנושא היום.

י. אריאלי: אני עושה מאבק די חיובי בנושא. אפילו אם אפסיד הענין לא צריך להיות קל. לדעתי, חוטאים כאן לעתיד.

א. קרשנר: אני רק רוצה לדבר על הפרוצדורה.

י. אריאלי: עם כל הכבוד מזכיר הוועדה צריך לפעמים לשכוח מהפרוצדורה.

א. קרשנר: אם לא מאשרים את הצו הזה פשוט חוזרים למצב הקודם.

י. אריאלי: יש למכס בעיה ואני רוצה שהם יוטרדו בנושא הזה כמה שיותר זמן. אין שום בעיה לתעשיה.

היו"ר י. כהן: אתמול לא השתתפתי בדיון בנושא ואני מבין שגם אין כאן אף אחד שישיב.

ד. צוקר: המכס אתמול הסכים לכך שתוך חודשיים יביאו מסקנות. השאלה אם בזה לא ריצו אותם.

י. אריאלי: פניתי בנושא זה אליהם לפני כמה חודשים והנימוק היחידי שלהם היה שההבדל הוא 15 מליון שקל במיסים. אחר-כך יש להם מספרים של 200 מליון שקל וזה היה ברוטו. צריך לבדוק היטב ממה מורכב הסכום הזה של 200 מליון. ראשית, זה חצי מ-200. אחר-כך יש חברות שממילא צריכות מחשבים מסוג אחר. אני הייתי בעד ביטול הכל, אבל אם היו מבטלים קודם כל על ה-PC הייתי מסתפק בזה בשלב ראשון, כי כמה חברות יילכו ויעבדו עם 10 מכשירי PC במקום מחשב אחד גדול?

אם היינו דוחים את ההצבעה והיינו אומרים למכס: תסיימו את הענין תוך חודש ואנחנו נצביע בעוד חודש, מה יכול להיות? מה קורה? מערימים עליהם על ידי זה שלוקחים ומרכיבים את המחשב בארץ. אז אידה אסון גדול קרה? אני רוצה לשחרר ממס את הPC. פעם יבטלו את המס הזה. אם הייתי בתפקיד שר האוצר לא היה עולה על דעתי להטיל מס בנושא זה כאשר הוא מתפתח כך בעולם.

ד. צוקר: מה הם הבינו?

י. אריאלי: הם הבינו שיש להם חודשיים זמן.

היו"ר י. כהן: מדובר בצו תעריף המכס, פטורים ממס קניה על טובין. הנושא הזה עלה אתמול או שלשום ונדמה לי שלא השתתפתי באותה ישיבה. אין גם מי שישיב על הנושא. אני דוחה את ההצבעה והמשך הדיון ליום שני. תודה רבה.

ערבות מדינה לחברת סלטקס בע"מ, קרית-שמונה

י. אריאלי: אני מבין שערבות המדינה ניתנת בגלל שמדובר במפעל בקרית שמונה. אם הוא היה בתל-אביב לא היתה בקשה לערבות מדינה. זאת אומרת שהערבות היא לא לסלטקס.

י. חיימוביץ: הנושא הועלה לדיון ביום שלישי, נשאלו שאלות והשבנו עליהן, אלא שחבר-הכנסת רמון רצה לשאול עוד מספר שאלות.

אני מסביר שוב את הנושא בקצרה. מדובר על מפעל שרוב יצורו הוא למשרד הבטחון. הוא מייצר מכנסיים וחולצות למשרד הבטחון. השכה הוא קיבל הזמנות בסך של 3,5 מליון דולר. ההזמנות הן רווחיות. היו למפעל בעבר הפסדים. היום יש למפעל תכנית הבראה לפיה הוא מביא לגמר ההפסדים שהיו בשנים קודמות ולרווחיות בשנה זו ובשנה הבאה. ההזמנות הן בסכום של קרוב ל-4 מליון דולר והן משאירות רווח למפעל.

היום האובליגו של החברה בבנקים הוא בסך של 800 אלף דולר והוא מוכסה ברובו בבטחונות נדילים של הבעלים. חסר כ-250 אלף דולר לכיסוי האובליגו הזה אותו צריך הבעלים להון חוזר ולהפעלה של המפעל. אנחנו ממליצים לתת לחברה 250 אלף דולר ערבות מדינה בתנאי שגם בנק לאומי יעמיד לחברה הלוואה נוספת בסך 400 אלף דולר כנגד ערבות המדינה הזאת. פרעון ההלוואה בסך של 400 אלף דולר הוא לחמש שנים. ההלוואה תהיה צמודה במלואה למדד המחירים לצרכן. הכל מצוי לפניכם בדף מספר 2.

בחברה עובדים היום כ-170, מתוכם כ-65 עובדים מקרית שמונה.

ד. צוקר: מה פירוש היום? במסמך כתוב 45 איש.

כלומר יתר העובדים מקרית שמונה הצטרפו רק בעת האחרונה.

י. חיימוביץ: כן. בחודש האחרון נוספו עוד 20 עובדים בקרית שמונה. יתר העובדים הם מפקיעין, מבית שאן וממקומות אחרים. אם יש שאלות נוספות יוכל להשיב עליהן מנהל החברה.

ד. צוקר: אני מבקש לדעת מי הם הבעלים של החברה הזאת. אני מצפה שזה יהיה פרט מסוג הפרטים שיהיו רשומים בבקשה כדי שנדע במה מדובר.

ש. עמר: בשבוע שעבר נשאלו כל השאלות ונשארו רק תשובות.

י. צבן: נדמה לי שהכלכלנית של הוועדה לא שאלה את כל שאלותיה.

ד. צוקר: אני עוד לא גמרתי לשאול. שאלתי הראשונה היתה מי הם הבעלים. שאלה שניה: מהי השתתפות הבעלים בפתרון המצוקה של המפעל? אני מבין שמדובר במפעל שנמצא בפקיעין ויש לו סניפים בקרית שמונה ובבית ג'אן, אבל זה לא מפעל בקרית שמונה. זוהי פשוט הערה לינגוויסטית.

ג'. שטרכט: השם של החברה רשום בקרית שמונה.

י. צבן: אתה יודע כמה חברות רשומות ברמאללה?

ד. צוקר: אני מציע שבפעם הבאה הדברים ייכתבו כהוויתם. דבר שלישי - אני מבקש לדעת איך הגיעה ההסתבכות הזאת בשוק האפור? זו שאלה שמעניינת אותי כי אני לא בטוח אם זה לא יקרה פעם נוספת.

י. צבן: שאלתי הראשונה היא מדוע אנחנו מקבלים את המסמך הזה מבלי שיהיה כתוב עליו מי חתום עליו. אני מדבר על חוות הדעת.

י. חיימוביץ: מדובר על כלכלן חיצוני בשם מר קורן.

י. צבן: אני מתרעם מאד על כך. חברים יקרים השבוע בדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה הוועדה שלנו קיבלה בעקיפין נזיפה בדו"ח מבקר המדינה. בפרשה של פרוטרום הביקורת כוונה למפעל על כך שהוא לא הציג בפני ועדת הכספים את כל מה שראוי היה שיציג לפני שמתקבלת החלטה בוועדת הכספים. אבל מי שקורא זאת מבין שזו ביקורת בעקיפין שהיא צודקת מאד. מדובר שם על תכנית הבראה שלא הוצגה, דובר על מאזנים שלא הוצגו בפני הוועדה ואני אומר לכם חברים שאנחנו מניחים נוהג שלא מתקבל על הדעת. אנחנו חייבים לראות לפחות את החומר. מי שירצה יבדוק. במקרים שנראה צורך לבדוק את הענין - החומר חייב להיות לפנינו.

היו"ר י. כהן: בענין הזה יש הרבה חומר.

י. צבן: לא, אין הרבה חומר. אני מוחה על כך שמוגש לנו חומר בלי שכתוב עליו וחתום בחתימת יד מחייבת השם של מי שהגיש את החומר. פעם אחת ניפול בפח יותר גדול.

אני מציע לקחת את הדברים האלה בחשבון ולא ללכת לאישורים בלי ידיעה ברורה על מה אנחנו מדברים.

ס. אלחנני: אתחיל בדבר כללי שהוא ברוח הדברים שנשמעו פה. אי-אפשר לגבש קריטריונים למי לתת ערבות מדינה, אבל אפשר לגבש קריטריונים בנוסחה קבועה איך להגיש את הבקשה לערבות מדינה. הדוגמה שאני מציעה להגשת בקשה לערבות מדינה צריכה לכלול קודם כל את ההיסטוריה של המפעל, האם זה לא שם חדש של מפעל קודם - זה דבר ראשון. דבר שני - מאזן מאושר על-ידי רואה חשבון. אני לא אומרת שמאזן אומר משהו, אבל מאזן ודו"ח רווח והפסד הם בכל זאת דו"חות מאושרים על-ידי רואה חשבון וזו נורמה שאסור לחרוג ממנה. דבר נוסף - מה המשכורות של הבכירים ומה המשכורות של העובדים. מדוע יש לציין זאת? כי כשאני עשיתי את הממוצע של השכר - זה היה מדהים. דבר נוסף - בתדרים המדומנים שעשו לשנה שלמה אין תוספת יוקר. היתה עכשיו תוספת יוקר והיא משמעותית מאד לגבי אלה שמקבלים שכר נמוך.

ד. תיכון: זה מקודד בהוראת התשלומים לביטוח הלאומי.

ס. אלחנני: דבר נוסף - צריכה להיות נוסחה קבועה לחובות למס הכנסה וחובות לקרנות הסוציאליות.

י. אריאלי: אני מציעה שכלכלנית הוועדה תגיש תכנית בנושא. מה שאת צריכה לעשות, על דעת הוועדה, זה להגיש תכנית איך להגיש בקשות לוועדה ואת צריכה להכין את המסגרת. תכיני את המסגרת בתיאום עם משרד האוצר ואנחנו נאשר את הבקשה. הרי אנחנו תומכים בך.

ס. אלחנני: יש דבר נוסף לגבי המקרה הזה: האם הפועלים הם יומיים, זמניים או חודשיים? היתה הקפאה. ההקפאה היא לשני הכיוונים. היתה הקפאה גם של שכר וגם של מחירים. הספור של הקפאת מחירים רק לגבי מכירה וקניות אינו עומד במבחן.

דבר שלישי - ישנה טענה חמורה מאד כלפי משרד הבטחון והם אומרים שהוא הקטין את המקדמות ואת ההזמנות. אם יד אחת עושה קיצוצים ויד שניה הולכת לתקן את זה - אז שישלם משרד הבטחון; זה שייך לתקציב משרד הבטחון. זה לא שייך לא לקרית שמונה ולא למשרד התעשיה והמסחר.

י. אריאלי: את לא מבינה שכל הטענות האלה מתבטלות צפונה מחיפה?

היו"ר י. כהן: עם כל הכבוד לך הגב' אלחנני, ההערה האחרונה שלך היא לא לעניין.

ס. אלחנני: משפט אחרון - בפעם הקודמת כשנדון מפעל טכסטיל עם בעיית הזמנות של צבא אחר היתה לו תכנית הבראה עם כלכלן. הוא הציג אידושהי תכנית הבראה. גם פה צריכה להיות אידושהי תכנית הבראה. לקחו פה הלוואה בתנאי שוק אפור. בשביל מה? בשביל לשלם לפועלים? הרי הוא יכול היה להתחשבן עם הפועלים על הריבית הזאת ולתת אותה להם. למה לתת את הריבית הזאת לשוק האפור? מי שעושה עסקים מוכרח יועץ כלכלי. הריבית בשוק האפור היא קטלנית.

י. צבן: אדוני היושב-ראש, באותו דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה אושרו הדברים שאמרתי בוועדה הזאת על המשכורות בפרוטרום. אני רוצה שתדעו שבשעה שפרוטרום באה הנה שילמו ליושב-ראש פעיל של מועצת המנהלים משכורות עתק ואם אנחנו לא נבדוק את הדברים האלה לפני שאנחנו נותנים, אזי אנחנו מוסיפים חטא על פשע.

היו"ר י. כהן: רבותי, אני רוצה לומר שני דברים. דבר ראשון - צריך להפריד בין הנושא הזה לבין דיון עקרוני בשאלה איך צריך להגיש בקשה של ערבות מדינה לוועדה מטעם המשרד הנוגע בדבר, אם זה האוצר או אם זה משרד אחר.

י. אריאלי: הענין הזה צריך להיות בתיאום עם משרד האוצר.

י. מצא: האם אנחנו מגלים תגליות? מה עשו 12 שנה אחרונית? - הענין הזה צריך להיות בתיאום עם משרד האוצר.

ס. אלחנני: זה צריך להיות אתכם.

היו"ר י. כהן: הגב' אלחנני, עם כל הכבוד, את תכיני נייער עבודה ואנחנו נקיים על כך דיון בוועדה. אני חושב שהנושא מחייב קיום דיון מסודר בוועדה ונקבל מהגב' אלחנני נייר שיוכן. הדיון צריך להיות על הנושא העקרוני.

י. אריאלי: אדוני היושב-ראש, אני מציע שלא נקיים דיון בוועדה על השאלה אידה נייר צריכה הגב' אלחנני להכין. אני חושב שכולנו סומכים על המומחיות שלה. אבל מה? כדי שהנייר יהיה יעיל צריך שהוא יהיה מקובל גם על משרד האוצר ומה שמקובל על דעת הגב' אלחנני ועל דעת המומחים מהאוצר מקובל אוטומטית עלינו. זה ייעשה בתיאום ואם תהיה מחלוקת נמנה ועדת משנה מיוחדת לנושא.

ס. חזן: אני אחד הבעלים ואחי הוא הבעלים השני. אני גר בראש פינה. לשאלה מה אנחנו משקיעים - אנחנו משקיעים 250 אלף דולר וזה תנאי לקבלת ערבות המדינה. המפעל הוקם בקרית שמונה במפעל אריגה. אחר-כך רצינו להוסיף מתפרה בקרית שמונה אך ממשרד הבטחון התנגדו לכך משום שהיתה בקרית-שמונה מתפרה אחת. לאור ההתנגדות הזאת להקמת המתפרה בקרית שמונה היא נפתחה בכפר דרוזי, ואת הבדים שלנו שיווקנו לשם. בינתיים לפני שנה המתפרה בקרית שמונה נסגרה ואז אני פתחתי מתפרה שם. זה מה שקרה.

ע. סולודר: אם כך יש לך עובדים נוספים? האם העובדים בקרית שמונה הם תושבי המקום?

ס. חזן: יש גם עובדים מלבנון. מלבנון יש בין 8 ל-12 עובדים ולוחצים עלינו בצורה קיצונית שנקבל כמה שיותר עובדים מלבנון. זה נעשה דרך משרד התעסוקה ודרך גורמים ממשלתיים בכירים שבאים ממש למפעל.

לגבי הקפאת המחירים וההסתבכות בשוק האפור - הענין היה מאד פשוט. הקפאת המחירים קרתה ביחד עם פיחות של כ-40%, אם איני טועה. מחירי משרד הבטחון הוקפאו ולא הוקפא השכר כפי שנאמר. כשעודכנו המחירים היה אחרי שנה פער מחירים של עד 50% כשהמדדים קפצו בבת אחת במשרד הבטחון. כך שמה שקרה בעצם הוא שסיפקנו חולצות ומכנסיים בלי שכר עבודה בכלל, כתוצאה מההקפאה. הדבר הזה ניתן לבדיקה במשרד הבטחון. לא עבדנו עם השוק הפרטי אלא רק עם המדינה. המדינה לקחה את הכסף והיום היא מחזירה אותו. במקרה שלי מדובר רק במדינה כי לא מכרתי פריטים לשוק הפרטי. לא יכולתי להעלות מחירים, היו לי מכרזים והזמנות ביד ולא נכנסתי להקפאה מרצון אלא היא פשוט נפלה ביום מסויים וכך עבדנו שנה.

כתוצאה ממה שקרה גם רוב היצרנים של משרד הבטחון סגרו או פשטו את הרגל ונשארתי למעשה אני ו"כיתן" בלבד למעט יצרנים קטנים פה ושם שלא עושים בדים אלא תופרים בשכר עבור המשרד. גם זו תוצאה של מה שקרה.

לגבי מאזנים - הוגשו כל המאזנים. היה כלכלן של המשרד בשם קורן שעשה חקירת שתי וערב, בדק מאזנים, היה במשרד המסחר והתעשיה, היה אצל רואה החשבון והוא קיבל את כל מה שהוא ביקש. הוא כתב חומר לגבי תזרים מזומנים וכו' וגם שלח לי העתק.

לגבי המשכורת של העובדים - אחרי לא מושך משכורת ואף פעם לא משך. אני מושך משכורת של משהו בסביבות 1,200 שקל. זה ניתן לבדיקה.

לגבי חובות לקרנות עובדים - אין שום חוב לשום קרן ולא היה אף פעם חוב כזה לא לביטוח לאומי, לא למס הכנסה, לא למבטחים, לא לביטוחי מנהלים ולא לשום דבר אחר.

היו"ר י. כהן: רבותי, מי בעד אישור הערבות? מי נגד?

ה צ ב ע ה

בעד - רוב
נגד - אין
הבקשה לערבות מדינה אושרה

היו"ר י. כהן: רבותי, אנו עוברים לנושא הבא:

תקנות החברות הממשלתיות, שירות דירקטור מטעם המדינה, התשמ"ז-1987

ת. הקר: לפי חוק החברות הממשלתיות, דירקטור בחברה ממשלתית מטעם המדינה מתמנה בידי השר הממונה על ענייני החברה יחד עם שר האוצר ודאת לאחר התייעצות עם רשות החברות הממשלתיות. שר האוצר הוא הממונה הכללי על חוק החברות הממשלתיות. החוק עצמו קבע כמה נושאים לגבי כשירותם של דירקטורים והשאיר נושאים אחרים לקביעה בתקנות. אזכיר בקצרה שהחוק עצמו אומר ששרים וחברי כנסת לא יכולים להיות כשירים להיות דירקטורים, עובדי החברה, למעט המנהל הכללי ונציג נבחר של עובדים, ואדם מקרב הציבור אשר לדעת השרים עלולים עיסוקיו האחרים ליצור ניגוד עניינים עקב תפקידו כדירקטור. כלומר העקרון הכללי של ניגוד עניינים נקבע בחוק עצמו, אבל יתר הדברים נשארו למעשה פתוחים.

במשך כל השנים רשות החברות הממשלתיות היתה מכינה חוות דעת על מועמדים לכהן כדירקטורים; היא היתה מקבלת אינפורמציה על השכלתם ונסיונם, בודקת את ניגודי האינטרסים שיכולים להיות בין עיסוקיהם האחרים לבין עיסוקי החברה ומגישה את חוות הדעת.

התקנות המוצעות קובעות קריטריונים מינימליים הדרושים כדי שאדם יוכל למלא תפקיד של דירקטור ומפתחות יותר את הנושא של ניגודי אינטרסים. המגמה בתקנות היתה למצוא איזון בין הרצון לכך שכדירקטורים ימונו אנשים שמתאימים לתפקיד ובין העובדה שקיימים מאות דירקטורים בחברות ממשלתיות, וכמובן שאי-אפשר להציב קריטריונים כל-כך גבוהים עד כדי כך שלא יימצאו אנשים שיוכלו לכהן כדירקטורים. צריך גם לזכור שכשאנחנו מדברים על חברות ממשלתיות יש מגוון מאד רחב של סוגי חברות ויכול להיות שאם היינו מדברים רק על חברות מאד גדולות ועסקיות כמו חברת החשמל לדוגמא, אז היינו קובעים קריטריונים אחרים, אבל צריך לזכור שיש גם חברות ממשלתיות קטנות, חברות שאינן עסקיות ומנהלות כל מיני נושאים שונים ומשונים. לכן התקנות צריכות בעצם לתת מסגרת כלכלית. כאשר הרשות מכינה את חוות הדעת שלה לגבי חברה מסויימת - ברור שהיא נותנת את דעתה לצרכי החברה הספציפית הזאת והתאמת אותו המועמד לחברה.

י. אריאלי: מדוע אתם מציעים להגביל בגיל 75?

ת. הקר: תיכף נעבור סעיף סעיף ונסביר. אני פשוט חושבת שכדאי להתחיל לקרוא את הסעיפים ולהתייחס אליהם.

ד. תיכון: אני בעד עשיית סדר בנושא הזה, אבל ברגע שקבעת כללים ברור שפסלת הרבה אנשים על לא עוול בכפם. ואני רואה את מי ממנים כדירקטור ותאמיני לי שיש לי מה לומר בענין הזה. אבל ברגע שאת מחלקת את הענין לארבע קבוצות, את פוסלת המון אנשים שלא לצורך. למשל, חבר-כנסת מוצלח שאין לו נסיון עסקי והוא גמר רק בית ספר עממי והוא פרש מן הכנסת. לגביו את אומרת: אין לו נסיון ניהולי, אין לו נסיון השכלתי ולכן האיש הזה לא ראוי.

י. אריאלי: בהקשר הזה יש סעיף לחריגים.

ת. הקר: אולי אזכיר את המבנה הכללי. יש למעשה שני חלקים לתקנות, חלק לגבי כשירות וחלק ניגוד עניינים.

לגבי הכשירויות תקנה 2 קובעת את התנאים הבסיסיים לכשירות המועמד ואחר-כך תקנה 3 באה ומאפשרת מינוי דירקטור אם פורמלית הוא לא ממלא אחד מהתנאים האלה ובמקרה כזה נדרשת המלצה של ועדה מכובדת. הוועדה באמת יכולה לבוא ולהגיד: האיש הזה אין לו נסיון, אין לו השכלה, אבל הוא בכל זאת אדם בעל אופקים רחבים.

היו"ר י. כהן: לכך באמת מתייחסות התקנות ואני מציע שנעבור תקנה תקנה.

י. אריאור: אני מחייב כללית את הגישה של התקנות. אבל אני רוצה לשאול מדוע זה לא חל גם על רשויות ממשלתיות? כלומר למה רק על חברות? ישנה למשל רשות הדואר, רשות האנרגיה.

ת. הקר: אנחנו היום מביאים תקנות לפי סעיף 17 לחוק החברות הממשלתיות שמסמיך את השר, באישור הוועדה, לקבוע את התקנות לגבי כשירות של דירקטור בחברה ממשלתית. אבל יכול להיות שגם בנושאים אחרים הענין צריך להיות מוסדר.

י. אריאור: האם את מוכנה להודיע לוועדה שתגישי תקנות דומות כאלה לגבי רשויות ממשלתיות?

ת. הקר: אבל אין לי סמכות.

י. אריאור: סמכות יש, מפני שמי שמוסמך למנות חברים של רשות מוסמך גם להוציא תקנות שמגבילות את המינוי. אפשר להגיד בתקנות: יהיו כשירים למינוי אלה ואלה. נכון שאלה אולי תקנות שמסתמכות על הרבה חוקים, אבל אפשר להכין את התקנות האלה.

ת. הקר: אני גם לא יודעת אם שר האוצר הוא הממנה ואתה הרי מדבר על חוקים אחרים.

י. אריאור: הבעיה אינה נעוצה בתשובה בירוקרטית. אם אנחנו חושבים שתקנות כאלה דרושות לא רק בחברות אלא גם ברשויות אז בדאי היה לפחות שזו תהיה משאלתה של הוועדה ושאת תנסי, בהתייעצות עם יועצים משפטיים של משרדים אחרים, לממש את המשאלה הזאת.

ת. הקר: כמובן שאפשר לבדוק כאל חוק וחוק ולראות אם הדבר ניתן או לא ניתן. אבל בהרבה חוקים החוק עצמו קובע נניח שחברי הרשות יהיו נציגים של עובדים, נציגים של מעבידים, נציגים של ארגונים כאלה ואחרים.

י. אריאור: לא, אני מדבר על המינוי הממשלתי. אני מדבר רק על התחום של המינוי הממשלתי ולא יותר.

ת. הקר: אפשר לבדוק זאת.

י. אריאור: אולי הגב' פנחסוביץ תוכל לעזור לך בזה. טעיתי בכתובת ואני פונה אל הגב' פנחסוביץ.

היו"ר י. כהן: אני חושב שהערתו של חבר-הכנסת אריאל היא במקומה. על דעת הוועדה אנחנו פונים אליכם ומבקשים לבדוק את הנושא הזה, היינו איך וכיצד ממנים דירקטורים ברשויות אחרות ולא רק בחברות ממשלתיות.

א. שלום: אני רוצה לדעת על מה חלות התקנות. יש חברות ממשלתיות, כמו חברת החשמל, אל-על, בנק הקלאות, כימיקלים, אגרקסקו.

ד. רפואה: אגרקסקו היא לא חברה ממשלתית.

א. שלום: יש חברות ש-50 אחוז מהן של המדינה.

ש. עמר: ההערה שהעיר עתה חבר-הכנסת שלום היא בעלת משמעות. האם במקרה של חברות ש-50% מהן של המדינה ו-50% לא, לא מחייבים אותן?

נ. אורן: לא. כשמדובר בבעל מניות אחר אינך יכול לומר לו את מי למנות. אם, למשל, ישנה חברה ש-50% ממנה הם של הממשלה ו-50% של בעל מניות פרטי. החוק לא אומר לבעל המניות הפרטי את מי ממנים. הוא יכול למנות את עצמו, את בניו ואת נכדיו.

א. שלום: כלומר זה לא בא להגדיר את אותם הגופים שהם שותפים בחברות ממשלתיות.

נ. אורן: נכון.

פ. גרופר: חבר-הכנסת אריאל העלה את הענין של הרשויות שהוא לא בא על תיקונו. אני חושב שסגירת החלק הזה שהובא בפנינו היום ואי-סגירת החלק השני משמעה שלא עשינו הכל; עשינו חלק אבל לא הכל. כל הרשויות האלה יש להן עצמה כלכלית גדולה. מה יוצא? - כאן עושים את התיקון היפה ושם ישאירו את הדברים פתוחים. לכן צריך לחשוב פעמיים, כי אישור החלק הזה והשארת החלק השני פתוח משמעה סגירת הסיפור כי איני יודע אם הנושא יבוא אלינו שוב. יכול מאד להיות שכדאי לנו כוועדת כספים לחדור לנושא הזה לפני שניתן את האישור הסופי ונעלה גם את נושא הרשויות. אז אני בטוח שיעלו את זה ויתייחסו לזה, אחרת גם לא יתייחסו לזה.

ד. תיכון: אני מקדם בברכה כל תקנה שבאה לעשות סדר בתחום מינוי המנהלים הדירקטורים. אין ספק שהנושא כפי שהוא מוצג לעינינו היום הוא כזה שאין מלים בפי ואני בז לכל התהליך. הענין מעורר דיגושים, בעיות וטענות מכל הכיוונים. הנושא הזה פרוץ כולו. למשל, אתה לא יודע איך ממנים מנהל כללי. אתה אמנם יודע איך ממנים יושב-ראש דירקטור, אבל ברור שהכל נעשה שלא על-פי חוק החברות הממשלתיות, במיוחד לפי סעיף 4(א) המדבר על פי שיקולים כלכליים בלבד.

אתם באים אלינו היום, עם כל הכבוד ואני תומך בענין הזה, עם הערת שוליים בקשר לוועדה הציבורית שגם ממנה נודף ריח של רוב פוליטי, ואם אתם רוצים לעסוק בפוליטיזציה של העסק הזה - אני בעד. אבל הוועדה המיוחדת בראשות שופט כבר הורכבה בצורה כזאת שיהיה רוב לעובדי המדינה שיילחצו על-ידי השרים ואז בעצם כל הנייר הזה שווה בקליפת השום. אם אתם רוצים להתייחס ברציכות לחוק החברות הממשלתיות - תבואו עם הצעה מקפת. אני אומר לכם שמה שנעשה שם היום הוא לא לכבודנו כחברי כנסת. רשות החברות הממשלתיות נאנסת, אין לה ברירה, היא נכנעת. אבל אני בא ואומר

לכם במבחן אובייקטיבי - וכל יום אנחנו חוטפים מאמרים כנגד המיזוגיים הלא יוצלחים, כאשר אני, אתה והוא וכולנו חוטאים באותו חטא - שדוהי פינה צרה וחשובה, אבל באין סגירה הרמטית של כל מה שמצוי בחוק החברות הממשלתיות פשוט ל כועיל אם נאשר את התקנה הזאת כשהיא עומדת בנפרד. זו דעתי.

נניח שאנחנו מאשרים את הצעת החוק.
נשאלת השאלה מה אתם עושים כדי לשנות את הפקודה בצורה כזאת שאכן סעיף 4א יחודד ואיך אתם מביאים תקנות מפורטות לגבי כל מיני סעיפים שמצויים בחוק אבל הם נפלו כתוצאה ממצב שנוצר? ביניכו לבין עצמכו, עם יד על הלב, וכשאנחנו שוכחים לרגע שאנחנו משתייכים למפלגה זו או לקבוצה זו או אחרת בתוך המפלגה -

<u>י. מצא:</u> ולגודלו של מרכז זה ולקטנו של מרכז אחר.

<u>ד. תיכון:</u> לבן אני בא ואומר לכם חברי הכנסת: אם אתם רוצים לפתוח פרק חדש בנושא הזה אל תאשרו את ההצעה, לא משום שהיא לא נכונה, אלא לאחר שנאשר את הקטע הזה לא יחזרו אלינו יותר והחמצנו הזדמנות גדולה. אולי זו תהא תרומתנו הגדולה ביותר להבראת הנעשה. ואין לי באמור שום טענה אל רשות החברות, היא עושה עבודה מצויינת באילוצים נוראיים. אם פעם היו נותנים להם לפתוח את הפה בוודאי היה להם מה לומר ואולי יותר ממה לומר היינו גם לידום. תודה רבה.

<u>י. ארצי:</u> ברשותכם, אחרתי במקצת לישיבה ואבקש את סליחתכם אבל אני קופץ על העגלה. אני מבין במה דברים אמורים. אני רוצה לתמוך, במבט ראשון, בתקנות כפי שהן מוגשות לנו, אבל בתנאי מסויים שאציין אותו מאוחר יותר.

קודם כל, אני מסכים במאת האחוזים עם חבר-הכנסת יורם אריזור שאמר שאנחנו חייבים לתת את דעתנו גם לגבי המתרחש בחברות אחרות.

<u>י. אריזור:</u> זה לא מונע עכשיו לאשר את התקנות האלה.

<u>י. ארצי:</u> אסביר מיד מדוע אני בעד התקנות האלה, אבל אני רוצה לחזק את טענתך בקשר לחברות העירוניות ברשויות המקומיות. הנושא הזה הולך ומתפשט יותר ויותר, ביחוד בערים הגדולות. החברות האלה צוברות יותר ויותר עצמה. הכוונה שלהן היא לנתק את היחידה המשקית מהפיקוח העירוני. מצד אחד, יש בחירות דמוקרטיות ובוחרים חברי מועצה, ומצד שני מנסים לעשות הכל כדי לברוח מהפיקוח, שהוא לפעמים פיקטיבי ולפעמים מינימלי, כפי שהוא קיים בחברות אלה. אני חושב שלשכת החברות המופקדת על הנושא בצורה ממלכתית צריכה לתת את דעתה על כך. יש כבר היום, לפחות בתוך הערים הגדולות המרכזות את הטיפול בנושא הזה, חברות רבות ואני מכיר את הנושא בראייה התל-אביבית. אני רואה לפעמים כיצד עושים אופרציות כדי לברוח עוד יותר. אם נניח קיימת יחידה שהיא אמנותית, תרבותית משקית והיא גם עמותה - אדי הופכים אותה לחברה; אמנם הדבר הזה אינו קל כי הוא טעון אישור של משרד הפנים, אבל יחד עם זאת יש כאן מגמה בלתי-פוסקת. יש עוד סימנים לכך שרוצים לברוח מהפיקוח הציבורי ורשות החברות הממשלתיות חייבת, לדעתי, להתייחס למצב הזה משום שלה יש את היידע והנסיון בנושא הזה ואני תומך בכל ההתלהבות בגישה שבאה לידי ביטוי בדבריו של חבר הכנסת אריזור על הנושא הזה.

עכשיו אתייחס לתקנות כשלעצמן. אני
תומך בתקנות בגלל סעיף א. אבל יחד עם זאת אני רואה בסעיף 4 את הביטול של סעיף א. באותו רגע שאתה קובע כללים של כישורים - והכללים האלה הם כללים חשובים, ולי לא איכפת תמיד מהמינוי המפלגתי - איכפת לי מכך שיהיה מינוי של אדם שהוא מוכשר. אני, למשל, הייתי עוקב בימים אלה אחר המתרחש בחברת הבימיקלים. חבר הכנסת אריאדור הוא לא איש תנועת המרכז והוא לא איש מפלגת העבודה. אנחנו יודעים מי מינה אותו ומה היו המגמות הפוליטיות, אבל הוא התגלה כאדם מוכשר. האדם הזה ועובדיו הביאו את החברה לרמה מאד גבוהה. כשהולכים עכשיו להחליף אותו - ואני בטוח שזה מסיבות פוליטיות - או ליצור מצב שהוא צריך להתפטר, הרי אינני חושב שאנחנו צריכים לתת ידינו לכך ואנחנו צריכים להגיד את דעתנו.

יש בהצעת התקנות התייחסות לכישורים.
בסעיף 4 נאמר שאפשר למנות אדם שלא ממלא אחר התנאים שנקבעו במסגרת ועדה מיוחדת. אני יודע מתוך הנסיון מהי ועדה מיוחדת. ועדה מיוחדת היא ועדה קואליציונית, היא ועדה פוליטית, היא ועדה פריטטית והיא תחליט שבמקרה זה וזה ובמסגרת של הסכם כללי היא מוותרת על הכישורים מכימוקים של שמור לי ואשמור לך.

בנושא המינויים הפוליטיים כבר הגעתי
למסקנה ריאליסטית. יכול להיות שצריך לקבוע בחוק או בתקנות את האפשרות של מינויים פוליטיים, בתנאי שתנאי הכשירות מתמלאים. נניח ייאמר: רשאי כל שר, בחברות אלה ואלה, למנות אנשים בתקופת כהונתו, אשר יעמדו בכישורים שייקבעו. זה יהיה במקום כל מה שמתרחש היום במסגרת סידורים פנימיים של שמור לי ואשמור לך, ואז החברות מתנהלות בצורה לא מסודרת.

לסיכום, צריכה להיות התייחסות לחברות
ברשויות המקומיות. דבר שני - אני לא אצביע בעד הנוסח אם הוא יכיל את סעיף 4 כפי שהוא. איננו רוצה לתת כוח למישהו. אני מעדיף שהדבר הזה ייעשה בדרך אדמיניסטרטיבית, שיהיה משא ומתן ושהתקנה לא תפתח שום פתח לבריחה מהעיקר והעיקר הוא להכניס את קריטריון הכישורים לשיקולי המינויים.

<u>י. ז. אמיר:</u> אני מתנצל על כך שאחרתי ולא שמעתי את
קודמי. הצעת החוק הזאת באה בעצם לשנות את הפילוסופיה הקיימת במדינת ישראל. בטרם קובעים קריטריונים למינויים בחברות ממשלתיות ובחברות בת, אני חושב שאנחנו צריכים לקבוע קריטריונים של נבחרים. אסביר עכשיו דברים שאולי יקימו כמה אנשים מכסאותיהם. אנחנו לא יכולים לקבל את הצעת שר האוצר; אני גם לא שואל מהי השכלתו הכלכלית. בהקשר לכישוריו של הדירקטור כתוב כאן שהוא צריך להיות לפחות בעל השכלה גבוהה בכלכלה, מינהל עסקים, ראיית חשבון או הנדסה. רבותי, אני מכיר ראשי רשויות מקומיות המנהלים משק עצום בסכומים של מאות מיליוני שקלים ואין להם את הכישורים הנדרשים האלה.

<u>י. אריאדור:</u> אבל זה לא תנאי הכרחי, זה תנאי
אלטרנטיבי.

<u>י. מצא:</u> - - -

<u>י.ז. אמיר:</u> אמרתי שהצעת החוק הזאת תקומם כמה
אנשים, מפני שהצעת התקנות הזאת היא רגרסיבית ומנוגדת לכל רוח דמוקרטית. אני מכיר חברי כנסת שאין להם שום השכלה כלכלית והאוניברסיטה הטובה ביותר

שלהם היא אוניברסיטת החיים. אני גם מכיר הרבה פרופרסורים שלא יודעים, מלבד התחום שלהם, איך לחיות. אני מכיר אנשים שלא למדו באוניברסיטה, אך הם יודעים לחיות והם יכולים להיות מנהיגים בזכות כושר מנהיגותם. פתאום בא עכשיו שר האוצר הליברלי ומציע קריטריונים חדשים שמכוונים במפורש כנגד אנשים שאת ההשכלה שלהם הם קיבלו מהחיים. בן-גוריון ז"ל לא גמר אוניברסיטה והוא ניהל את המדינה.

ד. צוקר: הוא גמר אוניברסיטה.

י.ד. אמיר: טוב, אני מכיר אחרים שלא גמרו את האוניברסיטה אבל יש להם נסיון מאוניברסיטת החיים. אני זוכר שישבו אתי במשך 18 חודשים בקורס אוניברסיטאי לא פחות ולא יותר מאשר שני שרים וסגן שר אוצר ולמדנו יחד ולא היתה להם שום השכלה קודמת.

י. אריאור: אבל זה לא תנאי הכרחי.

ח. עמית: זה לא תנאי הכרחי. אלה לא תנאים מצטברים.

י.ד. אמיר: לכן אני מתנגד לתקנות האלה. אני מכיר אנשים שהם חברי חברות ממשלתיות והם מנהלים אותן מצויין. אני מכיר בן-דימונה שמנהל חברה בתל-אביב בצורה יותר מוצלחת מקודמו והוא לא גמר כלכלה באוניברסיטה. ההצעה הזאת באה לחסום מיניויים של אנשים כאלה. התקנות האלה הן רגרסיביות ופוגעות. צריך לאפשר לאותו שר או מנהל כללי להמליץ על אנשים שהוכיחו את עצמם בשטח, בניהול עצמו, ולא בתעודות. לא התעודות הן המדברות.

י. אריאור: אבל זה מה שכתוב פה.

י.ד. אמיר: אם משרד האוצר רוצה לשמור את התפקידים האלה, שהם בעלי השפעה כלכלית, רק לאנשי שלומו ורק לאנשים מיוחדים, אז אני רוצה לומר שהתקנות האלה צריכות לרדת מהשולחן. אני מתנגד לתקנות האלה והם תיערך עליהן הצבעה היום אבקש התייעצות סיעתית. אם לא - אפנה אולי לבג"ץ מפני שהדבר הזה שם מחסום.

י. אריאור: על סמך אידו עילה תפנה לבג"ץ?

י. ד. אמיר: זו הפעם הראשונה שמביאים דבר כזה. כמו שיש מכרזים תפורים הפעם מדברת הצעה זו על מיניויים תפורים. לכן אני קורא לחברי ועדת הכספים, שיש להם חוש ציבורי, להתנגד להצעה ולהחזירה לשר האוצר.

ח. רמון: אני מקווה שמה שאמר חבר-הכנסת אמיר יימצא לו מקום בתקנות וזה גם מצוי בתקנות. כל ההערות של חבר-הכנסת אמיר הן נכונות ונאמר כאן: כל אדם שהוא בעל נסיון משמעותי בתחום הניהול העסקי לא יהיה פסול גם אם הוא לא למד בשום מקום. אני מבין שזה כתוב כאן ואם לא די בכך תדגישו זאת. כתוב שזה אחד התנאים וכל אחד מהתנאים הוא תנאי בפני עצמו. אלה לא תנאים מצטברים. דין ההשכלה המשפטית כדין הנסיון המשמעותי בתחום העסקי. לא פחות ולא יותר.

ת. הקר: נכון.

י.ד. אמיר: - כדין השכלת החיים.

ח. רמון: היתה ועדת גבאי שסיימה את תפקידה ב-7.2.86. היא הכינה המלצות והגישה אותן. היום קיבלנו תקנות שהן סוטות במידה מסויימת מדו"ח ועדת גבאי. אני לא יודע אם בדברי הפתיחה הוסבר מדוע החליטו לסטות מדו"ח גבאי ולמה האוצר מעדיף את הנוסח הזה על פני המלצות גבאי.

אני הגשתי הצעת חוק פרטית מכיוון שראיתי שהעניין מתמהמה ולא מיישמים את דו"ח גבאי. הצעת החוק הפרטית שהגשתי היתה למעשה תעתיק של דו"ח גבאי, מלה במלה. הנחתי את הצעת החוק על שולחן הכנסת בתקווה שכדון בה. בינתיים האוצר הזדרז ואני מקווה שהזדרזותו נבעה גם מכך שהגשתי את הצעת החוק.

ת. הקר: בהחלט, אנחנו מאשרים זאת.

ח. רמון: אם כך, אני שמח שחברי כנסת יכולים לגרום לאידושהי תזוזה. אבל כנראה שאנחנו לא יכולים להיות לגמרי מרוצים, מכיוון שהחלטתם לסטות מדו"ח גבאי. אני מקווה שהדבר הזה נעשה תוך תיאום עם משרד המשפטים שהיה לו חלק רב בניסוח דו"ח גבאי. מר גבאי היה אז מנכ"ל משרד המשפטים ונדמה לי שהשר היה משה נסים.

בסעיף 6 של התקנות אתם אומרים: תוקם ועדה שמתפקידה יהיה לבחון אם קיימים טעמים מיוחדים לסטיה מתנאי הכשירות. זהו שינוי רדיקאלי, לפני הבנתי, מדו"ח גבאי. מאידך, דו"ח גבאי אומר: אני בודק כל דירקטור, אני לא בודק רק את הסטיות מהכשירות. מי יחליט אם יש סטיה? - השר יחליט. לכן הניסוח "נסיון משמעותי בתחום הניהול העסקי" הוא גורף ותמיד כל שר יוכל כמעט בכל מינוי להסתתר מאחורי הניסוח הזה, אלא אם כן הוא ממנה ילד בן 15. אם מישהו בא והוא היה שנתיים באיזשהו מקום - אז זה בהחלט יכול להיות "ניהול משמעותי" לפי השקפת השר.

ד. תיכון: אידה שר?

ח. רמון: כל שר, כל מי שממנה דירקטור ונדמה לי שהאדם הכמעט יחיד שלא ממנה הוא ראש הממשלה. ועדת גבאי קבעה שתוקם ועדה שמתפקידה יהיה לבחון את כשירותו והתאמתו של אדם לשמש דירקטור. מאידך, אתם אומרים: תוקם ועדה שמתפקידה יהיה לבחון אם קיימים תנאים מיוחדים לסטייה מכללי הכשירות; וזה דבר שלא מקובל עלי לחלוטין, זה בבחינת עורבא פרח, אל תעשו זאת וזו תהא כסות לנסיון להמשיך ולטייח את המשך המצב הקיים ואנחנו נמשיך למנות את כל הדירקטורים עם כל המינויים הפוליטיים הלא טובים.

י. אריאלי: אם נשאיר את הוועדה וניתן לשופט שעומד בראשה זכות וטו - זה פותר לך את הבעיה.

ח. רמון: איננני מציע שניתן זכויות וטו בענין הזה.

י. אריאלי: לא, אני אומר שמינוי יוצא דופן יהיה טעון הסכמה של שופט.

ח. רמון: אבל קשה להגדיר בעקבות התנאים. יש תנאים. כולנו מודעים לקושי שהעלה חבר-הכנסת אמיר ולכן גם הוועדה שישבה היתה מודעת לקושי איך ממנים באמת אנשים שהם בוגרי אוניברסיטת החיים והם

אנשים טובים. אבל מתוך הכוונה הטובה הזאת ייכנסו אנשים שהם אינם בוגרי שום אוניברסיטה, לא פורמלית ולא של החיים. כולנו חיים וכל אחד יכול להגיד שהחיים של כל אחד הם אוניברסיטה מספיק טובה. אבל אם זה יהיה כפי שהוועדה קבעה שהוועדה שתקום תבדוק את הכשירות וההתאמה של אדם לשמש דירקטור על-פי התנאים האלה והיא באמת תכניס תוכן ממשי לסעיף א, המדבר על אדם בעל נסיון משמעותי בתחום הניהול, זה יהיה טוב יותר. אם אקח, לדוגמא, את חבר-הכנסת אמיר, אני מניח שאדם שהיה יושב-ראש ועד עובדים ב"מפעלי ים המלח" במשך תקופה ארוכה וניהל משא ומתן במשך שנים עם עובדים, שתוצע מועמדותו כדירקטור - איש לא יערער על כך שיש לו נסיון בניהול. אבל איש במפעלי ים-המלח שעובד שם שנתיים והוא בן 23, כאשר לא מזמן הוא סיים את שירותו הצבאי, שימונה כדיקטור -- אין ספק שהוא לא עומד בקריטריון הזה כפי שהוועדה התכוונה אליו. אבל אפשר לטעון כך ואף ועדה בעולם לא תיתן כשירות לאדם מהסוג הזה. אבל אם זה יהיה ההיפך - זו כבר בעיה, כי אני צריך כבר לפסול אדם שמונה.

לכן התקנות האלה כפי שאתם מביאים אותן עם התיקון הזה - גורמים לכך שאתם הורגים את הכוונה לשים קץ לא לפוליטיזציה, הפוליטיזציה תימשך ואני לא חושב שהיא לא תימשך, אבל המינויים יהיו אך ורק על בסיס פוליטי ולא בהסתמך על כישורים אחרים. אני בעד זה שאדם יהיה איש פוליטי, זה מותר, אבל צריכים להיות לו עוד כישורים. פה בנוסח הזה מאפשרים מינויים פוליטיים בלבד בשעה שכוונתה של ועדת גבאי היתה לשים קץ לעניין הזה.

<u>ד. תיכון</u> אבל גם אתה מציע ועדה שרובה מורכב מפקידים וגם הם חשופים להשפעה פוליטית. נציג שר האוצר חשוף או לא? - ואז יש רוב.

<u>ח. רמון:</u> יש לנו נסיון מוועדות שמורכבות מפוליטיקאים ושופטים ושם מידת הפוליטיזציה היא הרבה יותר קטנה מוועדות שאין בהן אנשים מחוץ למערכת. אני לא בא ומדבר על גן עדן, אני לא מאמין בצדק מוחלט ובאפשרות לנקות ולעשות מהפכה. אבל אני לא בעד זה שיביאו לנו דבר ויגידו: כאילו תיקנו אידה ענין והביאו אותו על תיקונו, בשעה שכל הענין הוא הסוואה, טיוח ומתן לגיטימציה להמשך המצב הקיים. אם כך הם פני הדברים, חבל על הזמן. אבל תביאו את זה. אני אמשיך בחקיקה הפרטית שלי בדרך הרגילה, נביא את הצעתי לקריאה טרומית ולקריאה ראשונה ושהכנסת תחליט. אני במפורש מתנגד לתקנות האלה כפי שהן. אם תתקנו את סעיף 6 - אני מוכן לשקול דעתי מחדש.

<u>ז. רפואה:</u> לפחות עד עכשיו כולם התנגדו לתקנות. למה שאתה מציע - אני חושב שכולם יתנגדו לחלוטין.

<u>י. אריאלי:</u> לא כולם התנגדו לתקנות האלה. אני לא התנגדתי להן.

<u>ח. רמון:</u> אני מציע לך, מר רפואה לא לנחש. האמן לי שאוכל לשכנע את חבר-הכנסת אמיר ואפשר לנסח את הסעיף הזה באופן שההערה המרכזית שלו תבוא ידי ביטוי כפי שצריך וגם הוא יתמוך בזה. כולנו נגד אך ורק פוליטיזציה. כולנו נגד זה שהבסיס למינוי דירקטור יהיה אך ורק פוליטי. אני מניח שזה מקיף את כולנו.

א. אבוחצירא: בשנת 1972 נבחרתי בראש עירית רמלה. לפי הסעיפים בתקנות האלה לא היה לי כל סיכוי למשל להיות דירקטור בחברה לפיתוח רמלה לוד. מדוע? משום שאין לי לא השכלה משפטית, לא השכלה כלכלית ואני לא רואה חשבון. אני בוגר מדעי הרוח ולא היה לי כל סיכוי להיבחר.

ת. הקר: זה רק תנאי אחד. כל תנאי עומד בפני עצמו.

א. אבוחצירא: לא הייתי בוגר אחד מהמקצועות הרשומים כאן ולא היה לי כל נסיון משמעותי בניהול עסקי. באתי לאחר ניהול כתה ובית ספר. לא עבדתי בשירות הציבור בנושאים כלכליים או מסחריים; הייתי מורה להיסטוריה. לא הייתי מומחה - - -

י. מצא: היית מומחה בפוליטיקה.

קריאה: אז הוא עוד לא היה.

א. אבוחצירא: האמינו לי שהדיון בוועדת הכספים בנושא זה הוא אחד הדיונים הרציניים ביותר שהוועדה הולכת לקיים. אנחנו יכולים לאשר העברה של חצי מיליארד דולר בדיון פשוט ומהיר ועשינו זאת בדיון על ערבויות. לפי האמור בסעיפים א-ד לא הייתי יכול להיות דירקטור של חברה - -

ד. תיכון: לא היית יכול להיות מסיבה אחרת, כי השר האחראי על החברה לא היה שייך למפלגה שלך. זה מנע ממך מלהיות דירקטור.

י. אריאלי: חבר-הכנסת אבוחצירא, אתה מצביע על עצמך כיוצא דופן והיית יכול להיכנס במסגרת הסעיף המתייחס ליוצאי הדופן, אשר קיים בתקנות. יש סעיף שאומר שאפשר בתנאים מיוחדים למנות גם אם אין את כל הכשירויות.

א. אבוחצירא: אבל אז אצטרך ששר האוצר או כל שר אחר יהיה מהמפלגה שלי.

י. אריאלי: זאת אתה צריך בכל מקרה. אני לוקח את הדוגמא התיאורטית. נניח שיש מורה בבית ספר תיכון, בוגר מדעי הרוח, שאין לו שום נסיון עסקי, אין לו שום השכלה בתחום המשפטי, הכלכלי או העסקי, הוא לא עבד בשירות הציבור בנושאים האלה, הוא לא בעל מומחיות בנושא של חברה, אין שום סיבה הגיונית למנותו כדירקטור באידושהי חברה אלא אם הוא אדם יוצא דופן שהוא בעל פוטנציאל כישורים מיוחד. בשביל זה ישנו הסעיף ליוצאי הדופן. אני אומר שאם יש מורה תיכון שאין לו באמת שום כישורים, פרט לענין זה שהוא מוכשר באופן אישי - בשביל זה יש סעיף מיוחד.

ד. צוקר: אם השר לא רוצה - הוא לא יוכל לעבוד את הוועדה הזאת.

י. אריאלי: אם השר לא רוצה הוא בכלל לא ימונה. אם השר לא ירצה הוא לא ימונה גם אם הוא פרופסור באוניברסיטה.

י.ז. אמיר: אתה יודע מה זה אומר? - זה כמו בית ספר מיוחד, לילדים מיוחדים.

י. אריאלי: למה? להיפך, מי שנכנס ברובריקה של המיוחדים הוא אדם שלמרות שאין לו נסיון ולמרות שאין לו השכלה הוא כל-כך יוצא דופן וכל-כך מוכשר שצריך להכניס אותו. פעם הכניסו לבית המשפט העליון את השופט אסף שלא היתה לו השכלה משפטית פורמלית. הכניסו אותו ברובריקה של המיוחדים ועד היום יש סעיף מיניים לבית המשפט העליון, שאדם שהוא מומחה משפטי, משפטן מובהק, אפשר למנותו לבית המשפט העליון גם אם אין לו השכלה משפטית. האם זו בושה למנות אדם לפי סעיף כזה?

ד. תיכון: חבר-הכנסת אבוחצירא, האם המצב הנוכחי עדיף?

א. אבוחצירא: אני לא יודע. אמרתי פעם משפט מסויים בישיבת ממשלה ואומר אותו גם פה: מי שמגיע לשולחן ממשלה או כנסת - לא נשאר תמים. אז אל תחשבו שמדובר רק בתמימים, אני יודע בדיוק את כל המשחק. ברור שהשר צריך לתמוך באותו אדם.

פתחתי בכוונה בזה שהבאתי דוגמא אישית כי אין לי מה להתבייש ברקורד האישי שלי מבחינה פוליטית או השכלתית. אני אולי יוצא דופן. אבל השאלה היא כמה כאלה ייחסמו ולא יתגלו בכלל אי-פעם בגלל התקנות האלה?

אני רוצה לומר לכם משפט חד-משמעי. לא נתקלתי בתקנות הנוגעות לתפקידים ציבוריים אשר יוצרות אוליגרכיה. בזה עוד לא נתקלתי בשום תפקיד ציבורי במדינת ישראל, לא כשמדובר בשרות, לא כשמדובר בחברות בכנסת, לא כשמדובר במנכ"ל ממשלתי, לא כשמדובר בראשות עיר ולא כשמדובר בחברות במועצת עיריה ואפילו לא כשמדובר בקבלה לעבודה באוניברסיטה. לא נתקלתי בתקנות אוליגרכיות כאלה, כפי שנוסחו על-ידי מי שנוסחו. אפשר לחשוב שהולכים פה להציל את המדינה. אפשר לחשוב שהבעיה היחידה שמטרידה את האוצר או את רשות החברות הממשלתיות היא ההרכב הפרסונלי האישי. באוליגרכיה כזאת עוד לא נתקלתי.

אני מבין שיש בעיה ואני רואה אותה לא בסעיף 2. סעיף 2 מא-ד ואחר-כך כל הפירוט של סעיף 4 אסור לו להופיע בתקנות בשום אופן. חסר פה לכתוב ארץ מוצא. אולי שכחתם. אסור שסעיפים כאלה יופיעו. אני מבין, בצדק, שיש בעיה אחרת. אז אתה צריך את סעיף ב' ואתה צריך את סעיף 4(ב) האומר מי אסור לו להיות; לא אם יש לו תעודה של משפטן, או רואה חשבון וכו', אלא אם יש לו אינטרסים משמעותיים בחברה, או אם הוא קרוב משפחה של מישהו או אם החברה קשורה בתאגיד של משקיעים שיש לו קשר אליו, או אם החברה קשורה עמו במתן שירותים. זה נכון, זה חשוב, זה צודק, זה באמת צריך להיות. בעצם זה מה שצריך, צריך את סעיף 4. ואז אתה לא צריך להיכנס לא לתוארים ואתה לא צריך להקים ועדה בראשות שופט, עם כל הכבוד. עם כל הכבוד לשופטים אדיין לא צריך לתת במדינת ישראל זכות וטו לשופט במינוי של תפקיד X זה או אחר, כמו שאני לא רוצה שתהיה זכות וטו למישהו בעד שמדובר במינוי שופט.

מה הן חברות ציבוריות? האם הכוונה רק לחברות של ממשלת ישראל? רק לחברות ממשלתיות? האם להסתדרות אין חברות ציבוריות הממומנות מהכסף שלי, שלך ושל כולנו?

אוסיף עוד הערה. היום באה הממשלה ואומרת לי את מי היא רוצה למנות, ובאיזה כישורים, כדיקטטוריון. מחר תבוא אותה ממשלה ותאמר שהיא רוצה קריטריון נוסף: בחברה ממשלתית שלי ועד העובדים צריך שיהיה לו קריטריון א-ב-ג-ד. למה לא? - הוא עובד החברה.

ת. פנחסוביץ: אין סמכות.

א. אבוחצירא: יסמיכו אותה. אלה שמביאים לי תקנות כאלה - הם שיביאו לי תקנות שיסמיכו, או שיביאו חוק.

מה נעשה עם חברות של ההסתדרות? מדוע עליהם לא יחולו כללים? הרי גם הן מנוהלות מכסף ציבורי?

ע. סולודר: מה זה שייך להסתדרות? ההסתדרות קובעת את הקריטריונים שלה.

א. אבוחצירא: אני בעד זה שההסתדרות תקבע את הקריטריונים שלה. כל השנים הייתי בין אלה שהתנגדו לכך שהממשלה תשתלט על ההסתדרות ועל חברת העובדים. זו היתה דעתי גם כשהייתי בממשלה. הייתי בעד זה שהם ישמרו על עצמאות, אבל אם הם זקוקים לממשלה מבחינה תקציבית זה מונע מהן לשמור על עצמאות. אני אומר לך, חברת-הכנסת סולודר, שבגלל התלות ההולכת וגוברת בתקציב המדינה יום אחד יבוא השולחן הזה וישתלט על החברות של ההסתדרות, ובצדק, אם זה יימשך כך. הפתח נמצא היום.

לכן אני רוצה לומר לחברי הכנסת שאל לנו ליפול בפח של הפרסום. בעצם למה הגיעו לנושא הזה? - בגלל התקשורת שמדווחת על מינויים פוליטיים וכדומה. קודם כל, בואו לא ניבהל ממינויים פוליטיים. עם כל הכבוד לפקידות של האוצר, היא עוד לא ממונה עלי מבחינת שיקולים פוליטיים כי זה התפקיד שלי, שלך ושל כל אחד מאתנו. מינויים פוליטיים יהיו במדינת ישראל כפי שהם קיימים מלפני קום המדינה וכפי שהם קיימים בכל מדינה בעולם.

ד. צוקר: אבל אין להפוך זאת לאידיאל.

א. אבוחצירא: חס ושלום. קודם כל אני מתייחס למושג הזה של מינויים פוליטיים. האם אתם חושבים שאם תעבירו תקנות כאלה לא יהיו מינויים פוליטיים? לשר צריכה להיות אפשרות להמליץ על מינויים של אנשים. אלא מה? אני רוצה לסגור אותו בכך שהמינויים יהיו לפי קריטריונים מסויימים, כפי שאמרתי, כאמור בסעיף 4 ובסעיף 2 בחלקו. אבל כשאתה בא עם סעיף 2, בחלק המתייחס לכשירויות המועמד, עם כל הדברים האלה - זה לא מקובל עלי. אני מבקש מכם חברי הכנסת לחשוב היטב. סוף מעשה במחשבה תחילה. אל לנו ליפול בפח של תדמית יפה לכאורה. אתה קובע פה תארים אוניברסיטאיים שנחוצים ואתה קובע פה את האוליגרכיה הזאת. האוליגרכיה הזאת פעם תתנקם בך יום אחד.

לכן אני מתנגד לנוסח הזה של התקנות כפי שהובאו. אני מאד בעד סעיף 4. זה סעיף חשוב מבחינה ציבורית ומכל הבחינות. אבל אל תנסו ליצור פה דבר מאד מסוכן, וגם אם הוא קיים במדינת ישראל במידה מסויימת - בואו לא נהפוך אותו לחוקי על ידי התקנות.

ש. עמר: אני מבין את הרגישות של הדוברים לפני. אבל אני חייב לומר שבכל זאת חייב להיעשות אידשהו סדר. נכון שהנסיון הזה שהוא אולי בבחינת עלה תאנה לא יכול לתת ביטוי למחשבות של כולנו. אבל ברור לי דבר אחד, שזה נותן אפשרות לסקנציות למי שיצטרך למנות וירצה להפעיל אידשהו סעיף. נכון גם לומר שהסעיפים האלה הם לא מצטברים. זה בהחלט ברור. אבל אם הסעיפים האלה אינם מצטברים מדוע לא לכתוב "בעל השכלה גבוהה"? מדוע להגדיר במה ההשכלה? די בהשכלה גבוהה. אז אפשר יהיה להסתפק בהשכלה גבוהה

במדעי החברה, הרוח והמדינה. מדוע שלא יהיה כתוב "בעל נסיון משמעותי בתחום עיסוקו"? מדוע שלא יהיה כתוב שהוא עבד בשירות הציבורי ולא בתוספת המלים "דווקא בנושאים האלה"?

לי אין ספק הענין של הוועדה הוא כזה שאקרא לו מפלט פוליטי. אני דווקא לא הייתי משאיר את המפלט הפוליטי ופה דווקא הייתי אומר שבוועדה יהיו חברים: שופט, חבר אחד מהרשות, חבר אחד מלשכת רואי החשבון וחבר אחד מלשכת עורכי הדין, שאין להם שיקולים זרים. אם יבוא השר וירצה למנות מינוי פוליטי במסגרת הוועדה הזאת, אדי הוא יצטרך למנות את כל הכישורים של המועמד, אשר לדעתו יכולים להכניסו פנימה. לדעתי, כל דרך אחרת לא תהיה בריאה, כי מירב המינויים יבואו לוועדה. כאשר יידעו שהוועדה היא גוף בלתי-תלוי אדי גם השר לא ירצה לבוא לוועדה. בכך מונעים את החלק הזה כמפלט פוליטי. אם יהיה לשר ענין למנות מינויים פוליטיים אדי על-פי הקריטריונים שציינתי נותנים לו מכסימום מרחב וגם מכסימום שיקול להתאמת אישיות זו או אחרת לתפקיד דירקטור. פרט לדברים האלה, ובנוסף לסעיף 4 שהזכיר כבר חבר-הכנסת אבוחצירא, אני לא חושב שצריך לפרט יותר. זה יענה על משאלת לבו של חבר-הכנסת אמיר, זה יענה על משאלת לבו של חבר-הכנסת רמון ואני מניח שזה יביא אותנו למכסימום מכנה משותף רחב.

<u>י. מצא:</u> אדוני, אני חושב שרשות החברות החליטה לעשות לעצמה חיים קלים מאד בהביאה את ארבעת הסעיפים האלה. אני רוצה לשאול את רשות החברות שאלה יסודית, שהיא אולי יותר בבחינת שאלה רטורית. משרד האוצר - - -

<u>ת. הקר:</u> דו ועדה של משרד המשפטים.

<u>י. מצא:</u> אין לי טענות אישיות. אבל פה עושים חיים קלים. לפני שנה הגשתי לוועדה לעניני ביקורת המדינה רשימה של 15 חברות ממשלתיות קיימות, אשר מתנהלות בחלקן הגדול בלי דירקטורים בכלל, עד היום, כשבקושי יש מנכ"ל שחותם, מאשר, מוציא ועושה הכל ביחד. ולא אזכיר פה שום שמות. יש חברות שיש בהן יושב-ראש ואין מנכ"ל או להיפך, יש חברות שחסרים בהן דירקטורים וכיוצא בזה. ואני קובע, אדוני, שהמצב הזה נמשך כך עד היום.

לכן פתחתי ואמרתי שאתם עושים חיים קלים. אתם באים עם תקנות ואומרים מי יהיה דירקטור. מה היום המצב? - תקן את המצב היום לפני שאתה בא אלי ואומר לי מה יהיה מחר. וזה לא שאתה בא ואומר: באמצעות התיקון הזה אתקן את המצב היום. לא, אתה עושה חיים קלים. אתה לא יכול להתמודד עם זה. וחס וחלילה איני בא בטענות אליך. אותה ועדה של ארבעת השרים התמנתה לפתור את הבעיות האלה והיא לא מסוגלת לפתור אותן ואתה, מר רפואה, צריך להיות בין הפטיש והסדן. יש ועדת שרים שלא מתכנסת בכלל ולא מקדמת את הנושא ואני תוקף את ועדת השרים הזאת ולא את רשות החברות.

לכן קודם כל עליכם ל הכניס סדר בחברות הממשלתיות וכשאתם תכניסו סדר בחברות הממשלתיות - תגיעו למסקנות לבד. ואני יודע שהדברים פרוצים, אני יודע שיש דירקטורים ללא השכלה וזה לא מפריע לי. אני תמים דעים עם חבר-הכנסת אבוחצירא בענין הסעיף הזה המדבר על תעודות אוניברסיטאיות. זה בכלל לא רלוונטי. יש סעיפים אחרים שמדברים על נסיון, על עשייה, על יושר, ואלה רלוונטיים. אבל קודם כל עשו היום סדר וכשתעשו את הסדר תראו שבמרביתן של החברות למרות שישנם מינויים פוליטיים של כאלה שנכנסו בלי נסיון, של כאלה שלא היו להם תפקידים בחיים הציבוריים וכאלה

שאין להם תעודה , ובכל זאת הם יושבים ואני לא רוצה לומר שהם בטלים בעשרה או בשנים-עשר, אבל הם יושבים ושומעים מבעלי נסיון, גם לומדים וזה בית ספר עבורם. אני יודע שיכולה להישמע טענה שחברה ממשלתית לא יכולה להיות בית ספר, אבל יכול להיות אדם שבא עם נסיון חיים מעירו, מכפרו או מעיירת הפיתוח בה הוא התגורר. לא תמיד נדרש נסיון בעבודה. לעתים יש חוש טבעי ונסיון טבעי לאדם גם בלי שהוא עבד שנים בחברה ממשלתית כזאת או אחרת. הענין הזה הוא לא צעקתה. יש חברות שבהן הדבר הזה יכול להיות נורא כי שם לא מדובר באדם אחד כזה ובעל היכולת לתרום הוא בטל בששים. במקרה כזה המלאכה היא שלכם. אתם מאשרים בסופו של דבר את המינויים. אתם מאשרים את מינויו של הדירקטור למרות חתימת השר. אתם יכולים להתנגד לשר.

ד. תיכון: מי זה אתם?

י. מצא: רשות החברות.

ד. תיכון: מר רפואה האם אתה יכול להתנגד לשר?

י. מצא: כן, הוא יכול, כשהוא נתקל בעיוות הוא יכול. אם הוא נתקל בעיוות נוראי ויש לו עמוד שדרה איתן הוא יכול להגיד:לא.

י. אריאלי: להלכה כן.

ד. צוקר: האם קרה דבר כזה בפרקטיקה?

ד. רפואה: היו מספר מקרים שהיועץ המשפטי התנגד.

ד. צוקר: כמה מקרים כאלה היו בשנה האחרונה?

י. אריאלי: היועץ המשפטי - כן, אבל לא היה מקרה שבו מנכ"ל רשות החברות התנגד.

ח. עמית: מטעמים משפטיים היועץ המשפטי יכול להתנגד. אבל הוא לא יכול להתנגד מטעמים של כשירויות.

ד. צוקר: לא, גם בכשירויות.

ד. צוקר: כמה מקרים כאלה היו בשנה האחרונה?

ד. רפואה: אני זוכר 5-6 מקרים.

ח. עמית: לא, היו 10 או יותר. והם לא נתמנו.

ד. רפואה: שר האוצר כיבד את ההתנגדות שלנו.

י. אריאלי: לפעמים זה גם נוח לשר האוצר לקבל את ההתנגדות של מנכ"ל הרשות.

י. מצא: לכן אני בא ואומר שהיו מקרים וישנם מקרים שאם רשות החברות מתמודדת באומץ כנגד שרים וכנגד מינויים שלא נראים לה והיא בודקת לגופו של ענין ורואה שמינוי מסויים יכול להזיק לחברה - ויכולים להיות מקרים כאלה ואנחנו לא מתעלמים מכך - הרי בסופו של דבר אפשר לעצור את זה. אבל לבוא אלינו בצורה כזאת עם הסעיף שמאפשר את

הפרוטקציוניזם - בכך לא עשיתם מאומה. יתירה מכך, לשם מה לכם התקנה הזאת כאשר במסגרת התקנות הקיימות איננכם מצליחים להתמודד עם מה שקורה בשטח וזה לא בגלל שאין לכם!את היכולת להתמודדות אלא בגלל שאותה ועדת שרים שהתמנתה לעשות סדר בחברות הממשלתיות לא מסיימת את עבודתה ולא עושה שם את הסדר.

נוסף לכך אני רוצה שתתנו את הדעת לנושא נוסף. גם תקנות כאלה, אם תתקבלנה כך או בצורה אחרת, צריכות להערכתי להבדיל ברמה של החברות הממשלתיות. ישנו אותו ציון 10 לחברה, שאני חושב שלא יכול להתאים לאף אחת מהחברות, אך ישנו ציון 8 ,9 וכך הלאה בהתאם לגודלה של החברה, תפקידה וכיוצא בזה. אני אעד זה שהחברות הממשלתיות תהיינה כאלה שתקבלנה תרומה מאיש הציבור ושגם תתרומנה לאותו איש ציבור שבא מאידשהו מקום ואין לו את כל אותם נתונים השכלתיים אבל הוא יכול לשבת בחברה מדרגה 3 או 4 ולתרום לה.

לכן, אדוני היושב-ראש, הנושא איננו בשל ולפני שניכנס לדיון אני מבקש לדעת ממך, אדוני, איפה נערך היום הסדר בחברות ולאחר מכן נבוא ונבדוק את ההצעה.

נקודה אחרונה - דיבר חבר-הכנסת אריאל על החברות ברשויות המקומיות וחבר-הכנסת אבוחצירא דיבר על החברות ההסתדרותיות. אני מאמץ את דברי שניהם ולנגד עיני עמדו הנושאים האלה. גוף שסמוך על שולחנה של ממשלת ישראל מבחינת תקציבים צריך להנחותו בתקנות בשאלה כיצד יכהנו בו דירקטורים. אנו רואים לאן מגיעות חברות הסתדרותיות עם מינויים לא מוצלחים.

<u>ד. צוקר:</u> בניגוד לחלק לא קטן מהדוברים שדיברו כאן אני מבקש בכל אופן לדבר בזכות השמירה על כמה אמות מידה מקצועיות וכניעה פחותה למציאות הפוליטית הישראלית כל-כך ושהיתה אופיינית גם בדבריהם של חלק מהדוברים שדיברו במהלך הישיבה.

נדמה לי שהתקנות המועצות כאן לא הלכו רחוק דיין כדי להבטיח שמירה על כמה אמות מידה כלכליות שהמשק הישראל ראוי להן. יש פה שמירה על מעמדו המבוצר של השר וזה בא לידי ביטוי בהרכב הוועדה ובעוד כמה דברים.

לגופם של דברים אני רוצה להעיר כמה הערות קונקרטיות שנדמה לי שיילכו רובן בקו הזה שאומר שהמשק הזה דרוש לו לא רק פרוטקציוניזם פוליטי ולא רק מינויים מטעם שר אלא ראוי לו שתישמרנה בו כמה אמות מידה כלכליות.

הערה ראשונה - כאשר היה דיון ואושר החוק לגבי מינוי דירקטורים ציבוריים אנחנו, למשל, הגבלנו את מספר החברות בהם יכול אדם לשמש כדירקטור ציבורי.

<u>ד. רפואה:</u> יש הגבלה עוד יותר חמורה.

<u>ד. צוקר:</u> אני לא בטוח שבמקום שבו המינוי הפוליטי הוא כל-כך נפוץ צריך להיות שניים - - -

<u>י. אריאל:</u> אם יהיה אחד יהיו יותר מינויים פוליטיים.

ד. צוקר: אני חושב שהעקרון הוא חשוב, ששר לא יכול לתת למקורבו מינוי גם בחברת החשמל וגם בבי"ל.

י. אריאלי: הוא לא ייתן שני מינויים חשובים כאלה לאיש אחד.

ד. צוקר: אני יודע שדוהי המציאות אבל אני מסרב לקבל את העקרון הזה. אני חושב ששר צריך להיות מוגבל במספר המינויים שהוא יכול להציע.

י. אריאלי: נתתי לך תשובה אמיתית ומציאותית.

ד. צוקר: אני יודע שהיא אמיתית אבל אני מסרב בכלל לקבל את ההגיון הזה ואיני רוצה להתייחס אליו. לא גדלתי במפ"י ולא גדלתי בחירות וזו אולי אחת המעלות הגדולות שיש לי.

נקודה שניה - אני לא מבקש להחיל על הדירקטורים הללו את תקנות התקשי"ר. אבל אולי כמה מהחברים כאן יהיו סבורים שכדאי שלפחות חברים בגופים מסויימים בתוך מפלגות לא יוכלו להיות חברים בדירקטוריון. אולי כדאי לפחות לחשוב בכיוון הזה. ישנם גופים אקזקוטיביים ולפחות לטובת מראית העין שבדבר כדאי שחברים בהם לא יהיו דירקטורים בחברות.

עכשיו אני רוצה להעיר הערה אחת בכיוון הדברים של חברי הכנסת אמיר ואבוחצירא והיא נוגעת לנקודה אחת בלבד שהועלתה בדבריהם כי ליתר דבריהם אני מתנגד. יש הבדל בין הנוסח של המכתב שהשר חתום עליו לבין הצעת התקנות. בסעיף 1(א) למכתב השר נאמר: הוא בעל השכלה גבוהה בכלכלה, ובהצעת התקנות נאמר: התואר בוגר. בין שני הדברים קיים הבדל מאד משמעותי. אני לא רוצה להגדים עם אמות המידה הכלכליות הקשוחות, הפורמליסטיות. יש הבדל בין בעל השכלה גבוהה ביחס להשכלה תיכונית לבין תואר בוגר. אני לא מציע ללכת לענין של התואר בוגר. זה נראה לי קשוח מדי. יש השכלה על תיכונית. קורס ב"רופין" הוא השכלה על תיכונית. השכלה על תיכונית בענין הזה נראית לי סבירה. זו היתה הערה ביחס לדבריהם של חברי הכנסת אמיר ואבוחצירא.

הערה לפני אחרונה - אתם אומרים: לא יתמנה אדם אם ומונים פה שורה של פסולים. זה לגבי לא יתמנה. מה קורה לאחר שהאדם מונה?

ת. פנחסוביץ: בחוק יש הוראות.

ד. צוקר: אני חושב שצריך לומר לא ישרת ולא לא יתמנה, כי אז אתה יכול לדעת מה קורה גם בזמן המינוי.

י. צבן: בחוק זה מוסדר.

ז. אורן: אם במהלך המינוי מתגלה אחד מהדברים הוא לא ימשיך להיות דירקטור.

ד. צוקר: הערה אחרונה נוגעת להרכב הוועדה. ההרכב הזה מבטיח שני אנשים פוליטיים באופן מובהק. היום הם שניהם מאותה מפלגה. אני מתנגד להרכב מן הסוג הזה. נדמה לי שההרכב הזה המוצע לוועדה מבטיח את מעמדו המבוצר של שר מן השרים שממנה דירקטורים.

י. מצא: אני רוצה להעיר הערה שנשמטה ממני. לגבי יישום החוק היום אני רוצה להזכיר נקודה נוספת שנדמה לי שהיא נקודת מפתח והיא נוגעת לאחריות דירקטורים. אנחנו רואים היום בחברות הציבוריות שדירקטורים מתחילים לברוח ולא רוצים להתמנות. אנחנו רואים היום בחברות הציבוריות התפטרות דירקטורים בגלל האחריות. היכן אתם מפעילים היום את סעיף האחריות? ואם זה לא קיים כל-כך הייתי מציע לכם אחרת שאם הוא קיים לתקן אותו. איפה תבעתם דירקטור? אם הענין הזה יתוקן ויופעל תראה שאין צורך בהרבה מן הסעיפים שהבאתם היום.

ע. סולודרו ראשית, אני מעוניינת לדעת מה היה עד היום בנושאים האלה. שנית, אני חושבת שפה אנחנו לוקחים שני קצוות. מצד אחד אנחנו מבקרים ואומרים שהדברים לא בסדר ומצד שני כשרוצים להביא אידה שהם קריטריונים מתחילים לומר שלא צריך קריטריונים. לכן אני בהחלט בעד קריטריונים. אני רוצה לגעת בנושא ההשכלה. יש כל מיני הפתעות בחיים וכל אחד יש לו את ההיסטוריה שלו. יחד עם זאת, אני חושבת שגם אי-אפשר להקיש ממה שהיה לפני 50 או 30 שנה כי העולם משתנה. בדברים שפעם אולי היה די באינטואיציה הרי היום צריך גם השכלה, למעט גאונים שיש להם אינטואיציה כזאת שהם אוטודידקטים.

לכן אני מאד מקבלת את הכיוון שהלך בו חבר-הכנסת שלמה עמר. אני חושבת שמה ששייך לפוליטיזציה ולמעמדו של השר בקביעת האנשים שלו גם כן צריך להיות מוגבל. מעבר לזה אני בעד קריטריונים של נסיון ושל השכלה אבל נדמה לי שכאן כל העסק הזה הוא יותר מדי מפורט. מספיק אם אתה אומר השכלה או השכלה גבוהה ואין צורך לפרט בשטחים אלה ואחרים. כך יש יותר גמישות מצד אחד ומצד שני אפשר להגיע לאידה שהם קריטריונים מחייבים. באופן כללי אני חושבת שכל הענין הזה צריך לעבור יותר תימצות ויותר פישוט. אפילו אם אני לוקחת, למשל, את הדברים שכתובים בהצעה של השר, הרי הם בכל זאת כתובים בצורה יותר פשוטה כעקרונות. לא הייתי מפרטת את הדברים עד כדי כך מפני שהפירוט עשוי להגביל בצורה כזאת שאחר-כך הוא לא יועיל.

לסיכום, אנחנו לא נימלט מהענין הפוליטי מפני שכל שר רוצה להכניס את מקורביו ולכן צריך להגביל את הענין הפוליטי. מעבר לזה צריך להיות ענין בנסיון, בהשכלה והקריטריונים צריכים להיות כאלה שאדם היושב במקום כזה וצריך להכריע הכרעות רציניות יהא אדם רציני. יחד עם זאת אני מציעה לפשט ולתמצת את התקנות שנמצאות פה בכיוון של מהו מעמד השר בהכנסת אנשיו ובענין ההשכלה והפירוט צריך להיות פחות פירוט.

י. צבן: לפי דעתי אנחנו צריכים למצוא כאן את האיזון הנכון ואת ההגנה על שלושה אינטרסים: אינטרס אחד - להבטיח שבדירקטוריונים האלה יישבו אנשים מומחים, מבינים ואחראים. אינטרס שני - למנוע שחיתויות ועיוותים הן על רקע פוליטי והן על רקע שיבוש נורמות. אינטרס שלישי (ופה אני בהחלט נוטה לדברים של חבר-הכנסת אבוחצירא) - להבטיח מגמה דמוקרטית במובן זה שלא ניצור אוליגרכיות שרק בפניהן המינויים האלה פתוחים ושתהיה באמת אפשרות של שיקול ענייני. אני רק רוצה לומר שהדירקטוריון של בל"ל בתקופת יפת כלל, ככל שידוע לי, אנשים שעמדו בכישורים האלה.

פה"הרי לא דורשים שיתקיימו ביחד כל ארבעת הקריטריונים. דורשים שיתקיים קריטריון אחד מכל אלה. לפי הערכתי הייתי מוסיף כאן רק מלה אחת בסעיף ג': עבד בשירות הציבור בנושאים ניהוליים כלכליים או מסחריים, כי גם אדם שעבד בשירות הציבור בניהול אידושהי מערכת והיא לאו דווקא כלכלית מסחרית יש להניח שענקרונית הוא מסוגל לעשות זאת. אני אומר או אדם שהוא בעל תואר בוגר באחד מהמקצועות האלה או שהוא בעל נסיון משמעותי בתחום הניהול העסקי.

<u>ד. צוקר:</u> האם אתה מתעקש על תואר BA?

<u>י. צבן:</u> אקח איש קיבוץ שגמר את "רופין", היה מרכז משק מוצלח ומציעים אותו להיות חבר בדירקטוריון כי"ל. האם הוא לא בעל נסיון משמעותי בתחום העסקי? האם הוא לא אדם שעבד בשירות הציבור?

<u>א. אבוחצירא:</u> יהיה על זה ויכוח.

<u>י. צבן:</u> הרי הבעיה היא אם רוצים למנות אותו או לא רוצים למנות אותו ולאחר שרוצים למנות אותו נשאלת השאלה האם יש עיגון בתקנות כדי למנות אותו. אני אומר שאם שר ירצה למנות כחבר דירקטוריון בוגר מדרשת "רופין" שאין לו BA ויש לו נסיון משקי - יש לו בתקנות אסמכתא למנות אותו. בזה גמרנו ואני מקבל את הדאגה שלך, בתנאי אחד: הבעיה שהצגת היא בעיה, ההרכב של האוכלוסיה בישראל חייב בצורה זו או אחרת להשתקף בכל מערכות חיינו ואני לא חושב שכאן מצוי המחסום לכך. כאן אחרי הכל ישנה האפשרות לפנות לוועדה המיוחדת לחריגים מיוחדים. אבל אם האדם גם אין לו תואר BA, גם אין לו נסיון, גם אין לו השכלה, גם אין לו מומחיות בתחום הזה והוא גם לא עבד בשירות הציבור - אין למנותו. שאם לא כן אתה רוצה ליטול אדם שהוא לא מוכר, לא יודע, לא עמד בשום מבחן והוא יתחיל את המבחנים הציבוריים שלו בדירקטוריון של חברה ממשלתית וזה דבר שפשוט לא מתקבל על דעתי בשום פנים ואופן.

<u>א. אבוחצירא:</u> זאת אומרת שהוא קודם כל צריך להיות חבר-כנסת ואחר-כך הוא יוכל להיות דירקטוריון.

<u>ד. צוקר:</u> אין איש פוליטי שלא עומד באחד מן הקריטריונים האלה בכל מינוי פוליטי שהוא.

<u>י. צבן:</u> הבעיה שלי היא שעדיין לא הבטחנו את הריסונים הפוליטיים. אבל, לצערי, זו לא הבעיה של התקנות, אלא זו בעיה של החוק, כי משעה שהחוק מסמיך שני שרים למנות אנשים לאחר התייעצות ברשות, רבותי הרי זו כמעט דרך המלך ודרך הטבע שהמינוי יהיה פוליטי. בחוק אין את הריסונים המתאימים ואין בקרה פרלמנטרית. אני שואל, ריבונו של עולם כמה מינויים כאלה יש? אולי נחשוב על אידושהי בקרה פרלמנטרית או אולי על בקרה אחרת? אני חושב שהבעיה היא בסעיף הזה בחוק אשר קובע את המינויים עצמם.

לגבי הרכב הוועדה אני נוטה לביקורת של חבר-הכנסת צוקר.

<u>א. שלום:</u> יש לי מספר הערות. לדעתי, התקנות כפי שהן מוצעות יש בהן הרבה סדקים שמאפשרים פסילת אנשים מלכהן כדירקטורים. זה יכול למנוע מהרבה מאד אנשים ישרים ובעלי נסיון מלכהן כדירקטורים. גם לא מתקבלת על הדעת הדרישה שיהיה אחד מארבעת התארים המצויים בהצעה. צריך לרשום תואר בהשכלה גבוהה מבלי להגביל זאת לארבע מקצועות בלבד. מדוע להגביל ולדרוש רק או תואר בראית חשבון, או תואר בכלכלה, או תואר במשפטים?

דבר נוסף: כתוב "נסיון משמעותי בתחום העסקי" ואחר-כך מדברים על גיל 25 ומעלה. גם כאן יכול להיות שהמועמד הוא בגיל 25 אבל יגידו אין לו מספיק נסיון משמעותי. יכול להיות חייל משוחרר, שלאחר שירותו הצבאי למד באוניברסיטה וקיבל תואר BA ויפסלו אותו בגלל שאין לו נסיון משמעותי.

ת. פנחסוביץ: אם יש לו תואר אין צורך בנסיון. יש פה ארבע אלטרנטיבות ודי באחת מהן.

א. שלום: דבר נוסף: אינני חושב שצריך לאפשר אך ורק לשני שרים לקבוע את הנציגים. עד עכשיו המינויים נעשו על-ידי השר הנוגע בדבר ושר האוצר. למשל, במקרה פעם קיבלתי מחבר-הכנסת יורם ארידור שכיהן כשר אוצר מינוי, בהמלצת שר החקלאות, של דירקטור בבנק החקלאות. הוא לא הכיר אותי. המליצו בפניו עלי והוא אישר. ההמלצה היתה של השר הנוגע בדבר ופה אתם מדברים על שני שרים בלבד.

ת. הקר: פה מדובר על הוועדה.

ת. פנחסוביץ: זו ועדה שממליצה בפני השרים שהם המוסמכים לפי החוק למנות.

א. שלום: זאת אומרת שנותנים שליטה לשני השרים האלה בקשר לקביעת המקרים החריגים. כלומר לשרים אחרים אין שום סמכות ושני השרים האלה בלבד יקבעו.

בשנים הראשונות לקיומה של המדינה במפא"י חשבו שהשלטון יהיה תמיד בידיהם וקבעו תמיד שהדברים ייקבעו על-ידי שני שרים. עכשיו קורה אותו דבר והיום שני השרים עליהם מדובר פה הם מהמפלגה הליברלית.

ת. פנחסוביץ: את שר המשפטים תמיד רואים כממנה יותר אובייקטיבי.

א. שלום: בסופו של דבר הוא איש פוליטי ואני לא מדבר על השר הנוכחי או על שרים מהעבר. תמיד השרים הם אנשים פוליטיים. בנוסף לכך כתוב: "נציג השר האחראי יוזמן להשתתף בדיוני הוועדה". פירוש הדבר שהוא לא חבר בוועדה ואז אין לו מה לומר. אם שר התעשיה והמסחר ירצה למנות מישהו בכי"ל - אין לו מה לומר בקשר להחלטה. אני לא חושב שזה בסדר.

ד. אורן: אנשים יגיעו לוועדה רק אם שר התעשיה והמסחר שלח אותם לשם. לא יגיע לוועדה אדם שהשר האחראי לא שלח אותו.

א. שלום: בוודאי, אבל הם שלחו אותם לוועדה מפני שהם לא יכלו לעמוד בקריטריונים הנדרשים פה ואז הם מגיעים לוועדה הזאת לפי סעיף 6.

דבר נוסף - אני לא חושב שצריך לקבוע את הקביעה: "מי שכיהן או עבד בשירות הציבורי בנושאים כלכליים או מסחריים". אני מכיר הרבה אנשים מוצלחים שלאו דווקא עבדו בשירות הציבורי.

ת. הקר: בסעיף 4(ב) ישנה התייחסות למי שלא עבד בשירות הציבורי. מדובר שם על נסיון משמעותי בתחום העסקי וזה לאו דווקא נסיון בתחום הציבורי.

א. שלום: אני לא חושב שניתן לקבל את התקנות במתכונתן הנוכחית ומבלי שיהיו בהן שינויים. על כל פנים כך אני לא אצביע בעדן.

י. אריאלי: ביקשתי פעם נוספת את רשות הדיבור פשוט כדי לעודד במקצת את אלה שהגישו את התקנות האלה מפני שהם יכולים להתרשם שהתקנות האלה לא תעבורנה בוועדת הכספים. דעתי היא שהתקנות האלה כן תעבורנה בוועדת הכספים, עם כל ההערות שהושמעו. התקנות האלה - גם אם צריך לבצע בהן תיקונים פה ושם - הן בעלות מגמה חיובית. מה שמצריך את התקנות האלה זה לא מלחמה במינויים פוליטיים. אני לא רואה פסול במינויים גם על רקע פוליטי. אני מניח ששר צריך בדירקטוריון של חברה גם אנשים שיעזרו לו לבצע את מדיניותו ואני לא רואה במינוי כזה שום דבר פסול.

ע. סולודר: בערבון מוגבל.

י. אריאלי: אני לא רואה בכך דבר פסול. אם נניח יש דירקטוריון של חברה שמתנגד מטעמים פוליטיים למדיניות של השר והשר רוצה להכניס אנשים שיעזרו לו לבצע את מדיניותו - מה פסול בזה? הרי בשביל זה השר נבחר ויש מדיניות גם בחברה ממשלתית. אני מניח שבחברת אל-על יש גם מדיניות איך לנהל אותה. אני חושב שכאשר גרמתי לאידשהו שיתוק זמני בחברת אל-על כדי להבריא אותה הייתי, בוודאי, במצב רע אילו הדירקטוריון היה מתנגד לגישה שלי; הרי הדירקטוריון תמך בגישה שלי. אני לא רואה בזה פסול.

הבעיה הקיימת היא שהמינויים הפוליטיים חדלים להיות מינויים שבאים לשרת את החברה אלא באים לשרת כל מיני דברים שאינם נוגעים לחברה בכלל וצריך לעודד לשרים לעמוד בלחצים האלה. הדברים האלה מתחילים להיות בלתי-נסבלים והם החמירו בשנים האחרונות. זו הסיבה להגשת התקנות. אם השר היה יכול לעמוד בלחצים האלה לבד הוא לא צריך את התקנות; למה לו את התקנות? - שימנה אנשים שעומדים בקריטריונים ובכך נגמרה הבעיה. השר צריך את התקנות כדי להגביל את עצמו וכדי לאפשר לו לעמוד בלחצים. לכן אני באמת לא רואה איך חברי ועדת הכספים יכולים לא לתת עזרה לשר לעמוד בפני הלחצים האלה. אנחנו חייבים לעזור להם. כל הענין הוא עכשיו באיזו צורה אנחנו עוזרים לשרים לעמוד בלחצים.

אני חושב באמת שהגישה שאומרת שכדי להיות דירקטור באידושהי חברה מטעם הממשלה צריך להראות או שיש לו השכלה אקדמאית בתחומים מסויימים או דברים אחרים כנדרש היא גישה נכונה. מדובר פה על השכלה אקדמאית בתחומים מסויימים מפני שמי שיש לו הכשרה אקדמאית בתחום המשפטי זה נותן לו כישורים מסויימים לשבת בדירקטוריון של חברה יותר ממי שיש לו השכלה אקדמאית במדעי הרוח. חברה עוסקת גם בבעיות משפטיות. מי שיש לו נסיון עסקי בלי השכלה אקדמאית זה היינו הך ודו באמת אלטרנטיבה. אם כן, מדוע הדברים האלה פסולים?

אני נגד הגישה שפוסלת את ההכשרה או התיאורטית או המעשית כדרישה לכישורים. דרך אגב, יש גישה כזאת לא רק בדירקטוריונים ממשלתיים. יש גישה שאיננה דורשת הכשרה תיאורטית או נסיונית כבסיס למינויים לאו דווקא בדירקטוריונים. למשל, כל שיטת חבר המושבעים מבוססת על כך שאין לאנשים אלה לא הכשרה תיאורטית ולא הכשרה מעשית. אנחנו לא קיבלנו את שיטת המושבעים ואני חושב שטוב עשינו שלא קיבלנו את שיטת המושבעים.

ח. רמון: הם אומרים "ישפוט העם".

י. אריאלי: אפשר באמת להשתמש בסיסמה "ישפוט העם" ולהגיד שזה דמוקרטי -

ח. רמון: אגב, אני לא בעד השיטה הזאת.

י. אריאלי: אני מתווכח עם דברים שלא שמעת, כי היית בישיבה אחרת. אני אומר שאפשר לבוא ולומר ישפוט העם ולהגיד מה יכול להיות יותר דמוקרטי מאשר שפיטה על-ידי מושבעים. אבל אנחנו הגענו למסקנה - בסיועם האדיב של האנגלים, אם כי הם עשו זאת מטעמים שלהם, הם לא רצו לנייטרב את הזכות לשפוט - שאיננו רוצים בגישה זו ובסופו של דבר זה רק עזר לביסוס השיטה המשפטית שלנו.

לכן בסך הכל הגישה הזאת האומרת שדרושים כישורים לאדם היא גישה בריאה כשמדובר בתפקיד ממונה. בשום אופן אי-אפשר לדרוש כישורים כשמדובר בתפקיד נבחר, כי אז אתה עושה עיליתה בדמוקרטיה, היינו שני סוגים של דמוקרטיה ואת זה אני לא מקבל. אבל בתפקיד ממונה לדרוש כישורים, מה יכול להיות יותר טבעי מכך? השאלה היא רק אם הכישורים האלה הם הגיוניים או לא הגיוניים. על כך אפשר להתווכח. אפשר לומר שאין צורך בתואר בוגר או שיש צורך בתואר בוגר. אם יש לי את כל ארבעת התנאים בסעיף 4 כתנאים אלטרנטיביים אני מוכן לשים שאלה אם צריך תנאי אוטומטי של תעודת בגרות, מפני שאם יש מישהו שהוא בעל מומחיות בתחום עיסוקה העיקרי של החברה אני לא בטוח אם אני צריך לדרוש ממנו תעודת בגרות או לא. הרי הוא צריך למלא אחר התנאים בסעיף 4, אז מה איכפת לי אם יש לו תעודת בגרות או לא? אני יכול, לדוגמא, להציג שאלה בנושא זה. אני בהחלט יכול להציג שאלה נוספת. אני מבין את מגבלת הגיל המינימלי אבל אני לא מבין למה צריך הגבלת גיל מכסימלית. יכול באמת להיות שאדם בגיל 76 הוא פחות דינמי מאדם בגיל 45. אבל קשה לי לקבל את האידיאולוגיה שפוסלת אדם בגלל גיל מבוגר, אם הוא כשיר מבחינה בריאות וכל זה.

ח. רמון: אדם פורש מהעבודה בגיל 65.

י. אריאלי: יש הבדל ואסביר אותו. כשאתה מתמנה לתפקיד שקשור בעבודה מסויימת - אתה פורש בגיל 65 או בגיל 70, כמו שופט. כשאתה מתמנה לא לתפקיד ביצועי ישירות אלא אתה מתמנה כחבר בצוות ואתה בסך הכל לא נדרש לנהל מוסד אלא אתה נדרש לתרום מנסיונך ומידיעתך - אז אני לא חושב שהגיל צריך להפריע, להיפך.

לגבי הנוסח "ברוב דעות" - אני מוכן לחשוב על נוסח כזה כשהשופט ברוב, זה מספיק לי.

ת. הקר: זו ההצעה שלנו.

י. אריאלי: זה לא כתוב כך. כתוב שאם יש חילוקי דעות - השופט מכריע. אבל מה קורה במקרה שיש שניים או שלושה נגדו? לכן מה שאמרתי קצת שונה מזה.

אני מכיר שלחברים האחרים יש הערות דומות מהסוג שהערתי, אבל בסך הכל צריך לקדם את התקנות בברכה. הערתי קודם שצריך להחיל תקנות כאלה גם על רשויות ממשלתיות וחבר-הכנסת אבוחצירא ציין זאת גם לגבי החברות ההסתדרותיות. אני בהחלט חושב שיש מקום להרחיב את הגישה שבאה לידי ביטוי בתקנות האלה, אבל התמיכה שלנו בהרחבת הגישה לא צריכה להיות בשום פנים ואופן עילה לפסול את מה שהוגש לנו. אני בעד זה שאחרי הדיון הזה נתחיל לדון בסעיפי התקנות ולאשר אותן.

י.ד. אמיר: לאחר ששמעתי את כל החברים הייתי מציע להוסיף סעיף שיסומן כה' וייאמר בו כך: בעל נסיון בניהול מערכות מוניציפאליות, הסתדרותיות וממלכתיות, כל אחד בנפרד או כולם יחד. לדעתי, בצורה כזאת לא נפסלים אנשים שהיו ראשי ערים, או חברים בוועדה מרכזת, או מזכירים במועצות פועלים.

י. אריאלי: זה מצוי במסגרת התקנות.

י.ד. אמיר: לא, מה שכתוב בתקנות כתוב בצורה יותר מדי כללית. אני חושב שהדבר הזה צריך להיות מפורט.

דבר שני - אני לא מתנגד שיהיה כתוב "בעל תעודת בגרות" אלא צריך להוסיף פה גם בוגר מדרשה למינהל או בוגר קורסים למינהל גבוה ויש כאלה במדינה.

י. אריאלי: דווקא את ענין תעודת הבגרות הייתי אולי מוחק נוכח יתר התנאים.

י. ד. אמיר: אני חושב שהקורסים למינהל הקיימים היום במידרשות ובכל מיני מקומות הם חיוניים, ביודעי את התוכן של הקורסים האלה. לכן הייתי מציע להוסיף את התנאים האלה ואז באמת נוכל להיכנס לדיון משמעותי על כל סעיף וסעיף.

היו"ר י. כהן: לפני שמר רפואה ישיב אני רוצה לומר שאני מבין שההערות של החברים מתרכזות בשני תחומים ואני מציע שתתייחס אליהם. התחום האחד - כמה חברים דיברו על פירוט היתר ופירוט היתר לפעמים הוא באמת רק גורע. אם אומרים בעל נסיון ציבורי משמעותי זה מספיק ולא צריך להגיד דווקא במסחר או בכלכלה, או שאם אומרים "השכלה" או כמו שהעירו "מכללה" - זה פותר את הבעיה. הסעיף שחבר הכנסת אמיר מציע לפרט דווקא מצוי פה כי נאמר פה עבד בשירות הציבור. לכן אני מציע לפשט את הענין ויחד עם זאת לתת באמת למירב האנשים להיכנס למסגרת הזאת ולאו דווקא לסגור אותה. זו הערה אחת.

הערה שניה נוגעת לסעיף 6. אני חושב שכולם העירו על כך ואתם צריכים להתייחס לכך. ההרכב כפי שמוצע פה לא מתקבל על דעת חברי הוועדה בכל מיני וואריאציות. מדובר כאן על הרכב הוועדה המיוחדת ומה שנאמר בסעיף 6 לא מקובל על דעת כל חברי הוועדה, אלא בשינויים משמעותיים שיביאו לכך שלא יהיה רוב לא לאנשים פוליטיים ולא לאנשים ממונים על- ידי השר. אני מדבר ברוח ההצעה של חבר-הכנסת עמר או ברוח הצעתו של חבר-הכנסת רמון. כולם התייחסו לנושא הזה.

ח. רמון: אני לא דיברתי על ההרכב של הוועדה אלא על המהות ויש הבדל משמעותי. ועדת גבאי הציעה שהוועדה בודקת כל אחד בעוד שהם אומרים: אנחנו נביא רק את אלה שחושבים שהם חריגים.

היו"ר י. כהן: רבותי, אלה הם שני הנושאים העיקריים שצריך לתת עליהם את הדעת. היום נשמע את ההתייחסות העקרונית שלכם לגישה שלנו ואחר-כך נעסוק בהצעה סעיף סעיף ונצביע.

י. ארצי: אני נמנה על אלה שרוצים לקבל את התקנות אבל ברור לי שהיום לא נוכל להצביע על התקנות. אני רוצה לשאול מספר שאלות ואני מבקש מהממונה על רשות החברות, ידידי מר זאב רפואה, לענות לי עליהן.

אני קורא מתוך המכתב בחתימת השר. כאן מדובר על מספר קריטריונים שאחדים מהם הם אובייקטיביים ואחדים סובייקטיביים. הם אומרים השכלה בתחומים אלה ואלה ויש צורך בתעודה. אבל נשאלת השאלה מה פירוש הדבר? מי קובע מיהו אדם בעל נסיון משמעותי? מה פירוש נסיון משמעותי? מה פירוש "הוא בעל מומחיות בתחום עיסוקיו"? איך קובעים את הדברים האלה?

אני מבין שרשות החברות היא זו שמקבלת את ההצעה, בודקת אותה ומחזירה אותה לשר עם הערותיה והשר הוא הממונה על סמך חוות הדעת. אני רוצה לדעת איך הדברים האלה יתבצעו בתוך המינהל, בתוך האדמיניסטרציה, משום שאנחנו כאן נותנים לאנשי המינהל סמכות רבה והם למעשה התחנה הראשונה שפוסלת. האם מתקבל על הדעת שהדבר ייעשה דרך האדמיניסטרציה ולא דרך ועדה? כאן הייתי רוצה שתהיה ועדה של אנשי מקצוע.

<u>היו"ר י. כהן:</u> הדברים ברורים לחלוטין, אתה שואל איך הדברים יתבצעו הלכה למעשה גם מבחינת הכישורים.

<u>י. ארצי:</u> אני נגד גישה פופוליסטית שאומרת שלא צריך כישורים. אבל גם אני חושב שלא צריכה לקבוע רק התעודה. בהקשר הזה פחות או יותר אני תומך בהערות שהושמעו.

אני שואל מי עוד ימונה לפי סעיף 4? אם אנחנו מגמישים את הסעיפים ולא דורשים קריטריונים פירושו של דבר שסעיף 4 במכתבו של השר פותח פתח למנות אדם שאין לו לא כישורים, לא לימודים, לא נסיון ולא עבר? מיהו האדם הזה? הייתי רוצה לשמוע תיאור של האדם הזה.

דבר שני - הייתי רוצה שיהיה סעיף שמגביל את צורת המינויים האלה, מפני שלפי הנוסח הזה, הסעיף המיוחד הזה מאפשר למנות דירקטוריון של חברה ממשלתית שמורכב מאנשים שאין להם שום כישורים.

<u>א. ויינשטיין:</u> לא הייתי בדיון כי הייתי בישיבה של ועדת משנה ואני מבקש לשאול רק שאלה אחת. מדוע לא הבאתם בכל המכלול הזה את החובות של דירקטור. מה הם חובותיו של דירקטור שמתמנה? כשיוגדרו החובות ממילא אלה שירצו להיות דירקטורים יראו שיש חובות מסויימים -

<u>י. מצא:</u> העליתי את הנקודה הזאת ואמרתי יתירה מכך שהם לא תבעו דירקטורים על האחריות האישית שלהם.

<u>א. ויינשטיין:</u> לכן אני לא רוצה לשאול כי אני מניח שהשאלות נשאלו, אבל זו שאלה מהותית. אם אתה רוצה לצמצם ולהגיע לאיכות של דירקטורים - אתה יכול להביע זאת בדרך השוט.

<u>ת. פנחסוביץ:</u> אבל הוא דירקטור בחברה וחוק החברות חל גם על זה.

<u>א. ויינשטיין:</u> תיקון מספר 2 של חוק החברות לא חל עליו. מה שקרוי חוק קנוביץ לא חל עליו.

<u>ת. פנחסוביץ:</u> הענין הזה מצוי בדרך לתיקון עוד פעם.

ז. רפואה: אולי אענה כבר לשאלה הזאת. קודם כל האחריות של דירקטור בחברה ממשלתית היא כאחריות דירקטור בחברה פרטית או ציבורית. יש, לדוגמא, חברה אחת בה נבדקת אחריות של דירקטורים והם עלולים להיתבע לדין גם בגין אחריותם הפלילית וגם בגין אחריותם האזרחית.

א. ריינשטיין: האם החברה ידועה?

ז. רפואה: לא הייתי רוצה לציין את שמה. זו חברה ממשלתית ולא הייתי רוצה לפגוע בה בשלב זה כי ישנם רק חשדות ודברים עוד לא הוכחו.

לגופו של ענין נאמרה כאן הערה לגבי חוק החברות הממשלתיות. אין ספק שיש הרבה מה לשנות בחוק הזה כאשר השינוי העיקרי צריך להיות הפרדה בין חברות עסקיות לחברות לא עסקיות ואנחנו נכין הצעה בנדון.

לגבי התקנות - הסעיף שעל-פיו אנחנו פועלים הוא סעיף 17 בחוק, שמאפשר לשר האוצר להתקין תקנות. הוא לא חייב להתקין תקנות, הוא רשאי להתקין תקנות. שר האוצר פנה לוועדה של משרד המשפטים ואותה ועדה הגישה המלצות. שר האוצר צריך להתייעץ עם רשות החברות לגבי התקנות. רשות החברות התנגדה לתקנות כפי שהוצעו על-ידי ועדת גבאי משתי סיבות עיקריות: 1) שהוצעו על-ידי הוועדה היו הרבה יותר מחמירות מהתקנות שאנחנו הבאנו לכאן. אתן דוגמא אחת בלבד. הוועדה שהמליצה המליצה שתנאי הכחי תהיה השכלה גבוהה. אנחנו טענו שזו מדרגה גבוהה מדי ואפשר להסתפק בהשכלה תיכונית. דוגמא שניה - הוועדה המליצה שכל המינויים, כל אותם 1000-2000 מינויים יועברו לוועדה ציבורית. אנחנו לא ראינו בהצעה הזאת הצעה מעשית וגם ראינו בזה ניטרול רשות החברות. ברשות החברות היום בכל מינוי מטפלים חמשה אנשים; מטפל האיש שאחראי על החברה ומכיר את הדירקטור ועובד אתו; עובר על המינוי הזה מי שאחראי על החברות האלה; חותם גם היועץ המשפטי של רשות החברות ומאשר את המינוי גם המשנה למנכ"ל הרשות אשר עובד 17 שנה ברשות החברות ומכיר את רוב הדירקטורים ולאחר מכן חותם מנהל הרשות. פירוש הדבר שמדובר ב-5 אנשים שמכירים את הנפשות הפועלות וצריכים לאשר שהדירקטור מתאים. אנחנו עובדים על זה בצורה שוטפת, מספר מינויים בשבוע. לא ייתכן שנעביר 1200 או 1500 דירקטורים לוועדה ציבורית שלא מכירה את האדם ורק קוראת מה שכתוב עליו או שהיא תראיין כל-כך הרבה דירקטורים ואין לה שום נסיון לא לגבי הדירקטור ולא לגבי החברה בה הוא מכהן.

י. אריאלי: בעצם מה שאתה אומר הוא שאתם הוועדה הציבורית.

ז. רפואה: לא ועדה ציבורית, אנחנו פועלים בהתאם לחוק. מדובר כאן על עובדים ולא על מינויים פוליטיים.

עם כל זאת, אנחנו רואים בחיוב את התקנות מהסיבה שיש מינימום שצריך להידרש. מה שאמר חבר-הכנסת אריאלי בהקשר הזה הוא בדיוק מה שרציתי לומר ואולי אחזור על כך בקיצור. התקנות האלה שקובעות סף מינימלי של כישורים מאפשרות לשרים לא להיות תחת לחצים של אנשים שאינם מתאימים והתקנות האלה קובעות סף מסויים. יכול להיות, כפי שנאמר כאן, שהסף הזה גבוה מדי או נמוך מדי ויכול להיות שגיל 25 לא מתאים או השכלה תיכונית וכו'. אבל בסופו של דבר ברגע שמועמד לא עומד בקריטריונים המינימליים לא הרשות ולא השר יכולים למנות אותו. זו הכוונה של התקנות.

כאן אני רוצה לענות לחבר הכנסת ארצי.
מי שקובע אם אדם עומד בכישורים או לא זו הרשות ולא השרים. כלומר אם יבוא מועמד וימלא שאלון, מנהל הרשות מקבל את חוות הדעת של ארבעת האנשים שבודקים את המועמד ואם הם יגיעו למסקנה שהוא עומד בקריטריונים מיד זה יועבר לאותה ועדה שהיא רשאית להחליט, מכימוקים שיהיו לפניה, שהוא כן רשאי להיות דירקטור. אבל אם הרשות קובעת שהוא לא מתאים והוועדה לא מוצאת טעם מיוחד למנותו - זה לא יגיעו לשרים. כלומר השרים לא יוכלו למנות מישהו אם נקבע שהוא לא מתאים והם לא שקובעים אם הוא עומד בקריטריונים. מי שקובע אם אדם עומד בקריטריונים זה הרפרנט שאחראי על החברה, יועץ משפטי של הרשות וכו'. כך שבסופו של דבר אנחנו ברשות מוכנים ורוצים שיהיה סף מסויים כדי שהשרים לא יוכלו למנות את האיש הזה מתוך זה שהם יגיעו למסקנה שהוא כן מתאים.

השאלה השניה של חבר הכנסת ארצי נגעה לסעיף 4 הדן בתחום עיסוקה העיקרי של החברה. הכוונה היא, למשל, לכך שישנה חברת חשמל ויש אדם שהוא בעל השכלה תיכונית והוא אינו עומד בשלושת הקריטריונים האחרונים אבל יש לו נסיון משום מה בהקמת תחנות כוח. אז זו הדוגמה שאפשר יהיה למנותו. אבל זה מקרה אחד וזה יכול להיות בטלפונים, בחיפושי נפט וכו'.

כך שאם אני רוצה לסכם - אנחנו חושבים שתקנות לכשירות צריך להתקין. החוק גם קבע זאת לפני כ-10 שנים. הותקנו תקנות לגבי רואי חשבון, הותקנו תקנות לגבי יועצים משפטיים ואין שום סיבה שלא יותקנו תקנות בקשר לכשירות דירקטורים, אלא שמה שאנחנו טוענים הוא שצריך לקבוע את הכשירויות ולא את דרכי המינוי. דרכי המינוי קיימות בחוק. את הכשירויות צריך לקבוע כדי שרשות החברות והשרים לא יוכלו למנות מי שלא עומד בכשירויות.

<u>א. ויינשטיין:</u> כל זמן שלא ישלמו להם שכר הם ימשיכו להיות שותי תה.

<u>ז. רפואה:</u> נקודה אחרת שהוועדה תוכל להתייחס אליה כאשר ידונו בפרטים היא שיש הבדל בין דירקטור בחברה גדולה, כמו כי"ל או חברת חשמל או בזק, לבין דירקטור בחברה לפיתוח אילת, ואני אומר זאת בלי לפגוע בחברה. יש הבדל מבחינת היקף החברה ומבחינת הבעיות שיש בה. דירקטור בחברת חשמל חייב להיות ברמה אחרת לגמרי. לכן כאשר קובעים כישורים יש אולי להתייחס לרמת החברה, כי הכישורים שאתה דורש מדירקטור בחברה שהיא חברה קטנה וכל המחזור שלה הוא 50 אלף דולר בשנה שונים מחברה גדולה. כאשר שקלנו את הנושא הזה התעוררה בעיה שאם נקבע שני סוגי כשירויות אזי כולם ירצו להיות בעיליתה ויהיו לחצים להיות דירקטורים בעיליתה ולא בחברות הקטנות, כי מי שימונה כדירקטור בחברה קטנה הוא כביכול נחות מדירקטור בחברה גדולה.

<u>ח. רמון:</u> האם זה לא קיים היום? אני מניח שהיום הלחצים להיות דירקטור בחברת חשמל הם יותר גדולים מאשר הלחצים לגבי חברה אחרת.

<u>היו"ר י. כהן:</u> לא ענית על השאלות בקשר להרכב הוועדה. חברים רבים שאלו שאלות בהקשר הזה. מה אתם מציעים בענין הזה?

<u>ז. רפואה:</u> אנחנו נחזור לשר האוצר עם ההערות שהושמעו כאן ונבקש ממנו לשנות את הרכב הוועדה.

היו"ר א. שפירא: רבותי, היות והיום לא מצביעים אנחנו לא נתחיל לקרוא את סעיפי התקנות.

י.ז. אמיר: אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקיים דיון על מה שמתרחש בנגב. אני מבקש שבדיון ישתתפו השרים הנוגעים בדבר, היינו ממלא מקום ראש הממשלה מר שמעון פרס, השר אריאל שרון יושב-ראש חוק הנגב, והשר גד יעקבי שהוא היושב-ראש השני של המועצה הסטטוטורית של הנגב.

משנת 1986-7 עזבו את ישובי הנגב כ-14 אלף תושבים וזה כמעט 4% מכלל התושבים. זה דבר שצריך להדאיג מאד אותנו. יכול להיות שיותר אטרקטיבי לגור במרכז הארץ ולכן אנשים עוזבים, אבל גם יכול להיות שההזנחה הממשלתית בנגב היא כל-כך גבוהה שאנשים עוזבים. אני מבקש שתכנס בדחיפות דיון בנושא זה בהשתתפות השרים הנוגעים בדבר.

י. מצא: אני תומך בך.

היו"ר א. שפירא: אני מודה לכם הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.20)